

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Šeme

Pomen dela študentov za njihovo nadaljnje zaposlovanje

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Šeme

Mentor: doc. dr. Miroljub Ignjatović

Pomen dela študentov za njihovo nadaljnje zaposlovanje

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Pomen dela študentov za njihovo nadaljnje zaposlovanje

Študentsko delo ima mnogo posledic na različnih področjih. V diplomskem delu sem se osredotočala predvsem na vpliv, ki jih ima študentsko delo na nadaljnje zaposlovanje. Ker večina študentov dela nekvalificirana študentska dela, sem proučevala predvsem vpliv teh del na nadaljnje zaposlovanje. S pomočjo teoretskega okvirja sem ugotovila, da večina avtorjev razmejuje pozitiven in negativen vpliv študentskega dela glede na količino opravljenega dela. Večina postavlja mejo pri dvajsetih urah tedensko. Empirični del je sestavljen iz rezultatov dveh anket. Na prvo so odgovarjali študentje, na drugo pa zaposleni. S pomočjo anket sem potrdila, da ima tudi študentsko delo, ki nima povezave s področjem študija študenta, vpliv na boljšo organizacijo časa, večjo odgovornost, spoznavanje trga dela in sveta izven fakultete, spoznavanje organizacij, odnosov in klime v njih, lažje soočanje s konflikti in tudi na večjo motivacijo za študij in boljše povprečje ocen. Vendar pa sem ugotovila, da je prava količina študentskega dela res pomembna, saj ima prevelika količina izrazit negativen vpliv na študij.

Ključne besede: študentsko delo, zaposlovanje, posledice študentskega dela.

The meaning of student work for further employment

Student work has many implications on different fields. In my thesis work I focused primarily on the implications of the student work on further employment. Because most of the students who work do unqualified student work, I focused mainly on the impact of these works on further employment. In the theoretical part, I have found that most of the authors distinguish positive and negative impact of student work, depending on the amount of work done. Most of them mention the limit at 20 hours a week. The empirical part consists of the results of the two surveys. First was answered by students and the other by employed. With the help of surveys, I confirmed that student work that has no connection with the area of study has impact on the better organization of the time, greater responsibility, getting to know about labour market and the world outside the faculty, learn about organizations, relationships and its climate, makes it easier to deal with conflicts and also they have greater motivation to study and better grade average. However, I also concluded that the amount of student work is really important, because it has too many negative impacts on the study.

Keywords: student work, employment, the impact of student work.

KAZALO

1 UVOD	7
2 DEFINICIJA RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	8
3 CILJI.....	9
4 OSNOVNI POJMI	10
5 OBLIKE DELA ŠTUDENTOV	11
5.1 DELO ŠTUDENTOV V SLOVENIJI: ŠTUDENTSKO DELO	11
5.2 DELO ŠTUDENTOV DRUGOD	13
5.3 RAZISKAVE EVROŠTUDENT	14
6 ZAKAJ ŠTUDENTI DELAJO?.....	15
6.1 KLASIFIKACIJA ŠTUDENTSKIH DEL	15
6.2 PROBLEM IDENTITETE ŠTUDENTOV, KI DELAJO.....	16
6.3 RAZLOGI ZA DELO ŠTUDENTOV	16
7 PREDNOSTI IN SLABOSTI DELA ŠTUDENTOV.....	18
7.1 POZITIVNE POSLEDICE DELA ŠTUDENTOV.....	18
7.2 ŠTUDENTSKO DELO KOT POKLICNA ORIENTACIJA.....	20
7.3 RELATIVNI VIDIKI ŠTUDENTSKEGA DELA	22
7.3.1 VIDIK GLEDE NA SPOSOBNOSTI.....	22
7.3.2 VPLIV NA TRG DELA	22
7.4 NEGATIVNE POSLEDICE DELA ŠTUDENTOV.....	23
8 EMPIRIČNI DEL.....	24
8.1 VZOREC ANKET	24
8.1.1 VZOREC ANKETE ŠTUDENTOV	24
8.1.2 VZOREC ANKETE ZAPOSLENIH	27
8.1.3 VZOREC VSEH ANKETIRANIH	29
8.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA ANKET	30
8.3 UGOTOVITVE IN OMEJITVE.....	43
9 SKLEP	45

10	LITERATURA	48
	PRILOGI.....	50
	PRILOGA A: ANKETA ŠTUDENTI	50
	PRILOGA B: ANKETA ZAPOSLENI	54

KAZALO GRAFOV

Graf 8.1: Razporeditev anketirancev študentov po spolu	25
Graf 8.2: Grafična porazdelitev starosti anketirancev študentov	25
Graf 8.3: Porazdelitev anketirancev glede na letnik študija	26
Graf 8.4: Porazdelitev anketirancev po področju študija	27
Graf 8.5: Porazdelitev zaposlenih anketirancev po spolu	27
Graf 8.6: Porazdelitev po starostnih skupinah zaposlenih anketirancev	28
Graf 8.7: Porazdelitev anketirancev glede na izobrazbo	28
Graf 8.8: Porazdelitev anketirancev glede na status	29
Graf 8.9: Porazdelitev po spolu vseh anketirancev	30
Graf 8.10: Starostna porazdelitev vseh anketirancev	30
Graf 8.11: Delo preko študentskega servisa	31
Graf 8.12: Primerjava povprečja ocen na fakulteti	32
Graf 8.13: Tedenska poraba časa za študentsko delo	33
Graf 8.14: Vrsta študentskega dela	34
Graf 8.15: Povezanost študentskega dela s področjem študija	35
Graf 8.16: Delež oseb, ki jih je študentsko delo kdaj oviralo	36
Graf 8.17: Področja, katera ovira študentsko delo	36
Graf 8.18: Posledice študentskega dela po mnenju anketirancev	38
Graf 8.19: Vpliv študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje po mnenju anketiranih	39
Graf 8.20: Primerjava anketirancev z največjim obsegom študentskega dela in njihovim mnenjem o oviranju študentskega dela	41
Graf 8.21: Vpliv študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje po mnenju tistih, ki so opravljali ali opravljajo nekvalificirana študentska dela	42

1 UVOD

Delo študentov je zelo pogosta oblika dela v Sloveniji in tujini. Za mlade je tovrstna oblika dela lahko finančni doprinos za realizacijo študija, poleg tega pa prinaša druge učinke – pozitivne in negativne. V času finančne krize se pogosto v študentskem delu iščejo zgolj negativne točke. Neredko se sliši mnenje, da bi bilo potrebno vsakršno delo študentov ukiniti, njihova naloga je, da študirajo.

Očitno je, da je študentsko delo kompleksen problem, in jasno je, da v Sloveniji potrebujemo drugačno ureditev, kot jo imamo sedaj. Če pa za trenutek odmislimo omenjeno problematiko in se osredotočimo na študente, ima študentsko delo več dimenzij, vpliv študentskega dela sega na različna področja. Študentsko delo lahko vpliva na samopodobo in osebnost posameznega študenta. Lahko pa, tako negativno kot tudi pozitivno, vpliva na študij. Eno izmed področij, na katerega lahko študentsko delo vpliva, je nadaljnje zaposlovanje.

Torej, če gre za študentsko delo, ki je neposredno povezano s področjem študija, je odgovor na vprašanje o nadaljnjem zaposlovanju lahek. Študentsko delo predstavlja prakso, delovno izkušnjo, povezuje teoretsko znanje s fakultete s praktičnim. In na koncu, mogoče študenta v organizaciji, kjer opravlja študentsko delo, tudi zaposlijo.

Kadar pa gre, kot pri večini slovenskih študentov, za študentsko delo, ki nima nikakršne povezave s študijem in ga študent ne more navajati kot neposredno praktično delo, pa se mnenja precej krešejo. Ali ima takšno delo tudi kakšne posledice na nadaljnje zaposlovanje in če, kakšne? So te negativne ali pozitivne? Bo torej škodovalo ali koristilo bodočemu direktorju, da pred tem spozna delo, ki ga opravljajo delavci, ki bi jih uvrstili na spodnji del organograma?

Študentsko delo ima mnogo vplivov na različna področja- V diplomski nalogi se bom osredotočala predvsem na vpliv na nadaljnje zaposlovanje. Seveda bom ob tem morala upoštevati tudi vplive na druga področja, predvsem področje študija, saj gre navsezadnje za delo, ki ga nekdo opravlja ob študiju in ne obratno.

2 DEFINICIJA RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Kot že omenjeno, je raziskovalni problem kompleksen, saj je vplivov in dejavnikov mnogo. Ker je o negativnih posledicah študentskega dela že veliko povedanega, bom raziskovala pozitivne posledice omenjenega dela. Raziskovalni problem ima več dimenzij, ker ima študentsko delo lahko hkrati pozitivne in negativne vplive.

Skozi diplomsko nalogo bom poskusila potrditi ali ovreči svojo hipotezo: *Nekvalificirano delo študentov pozitivno vpliva na njihovo nadaljnje zaposlovanje*. Osredotočala se bom predvsem na vrsto dela, ki ga opravlja večina študentov: nekvalificirano študentsko delo. Poskusila bom dokazati, da ima lahko nekvalificirano študentsko delo večji doprinos (od zgoj finančnega) za nadaljnje zaposlovanje. Prvi vzgib za študentsko delo vsakega posameznega študenta je običajno finančni, vendar me bo zanimalo ali to delo prinese še kaj več.

Tako se moje raziskovalno vprašanje glasi: *Kakšni so vplivi dela študentov na njihovo nadaljnje zaposlovanje?*

Za odgovor na raziskovalno vprašanje ter potrditev ali zavrnitev hipoteze bom uporabila primarne in sekundarne vire. V teoretičnem delu bom povzela že obstoječo literaturo na tem področju, sledil bo empirični del, ki bo sestavljen iz dveh anket: prva bo imela ciljno skupino študente in druga zaposlene.

3 CILJI

Cilj diplomskega dela je identifikacija vpliva, ki ga ima delo študentov, ki ga opravljajo med študijem, na njihovo kasnejšo zaposlitev. Visok procent študentov (v Sloveniji, kot tudi v tujini) v času študija opravlja raznovrstna plačana dela, ki so običajno nekvalificirana in niso v povezavi s smerjo študija. V diplomskem delu se bom osredotočila predvsem na možnost, da ima tudi nekvalificirano delo študentov pozitiven vpliv na nadalnje zaposlovanje. Študent namreč z delom med študijem spozna vključevanje v organizacijo (prošnje, življenjepisi, razgovori), spozna odnose v organizaciji in strukturo (odnos do nadrejenih), na individualni ravni pa se sooča z organizacijo časa in odgovornostjo, poleg tega pa omenjena vrsta dela omogoči lažji prehod med študijem in zaposlitvijo. Vse omenjeno pa je lahko dobra podlaga za nadaljnje zaposlovanje.

4 OSNOVNI POJMI

DELO

Definicij dela je veliko, verjetno zaradi različnega izvora posamezne definicije. Tako je odvisno, ali se definira delo za potrebe fizike, filozofije, psihologije, sociologije, prava in podobno. Poenostavljeno pa je delo dejavnost, ki je usmerjena k nekemu cilju. Nekateri sociologi so mnenja, da je za razvoj dela poglavitno obdobje protestantizma. Tam je delo postalo prava vrednota. Lahko pa bi kot mejnik omenjali industrijsko revolucijo. Pogosto pa slišimo trditev, da je delo »*bistvo človekovega obstoja*« (Krajnc 2007, 14).

Delo je lahko plačano ali neplačano, formalno ali neformalno, stalno in začasno – poznamo še mnoge druge delitve in karakteristike dela. V diplomski nalogi se bom ukvarjala z obliko formalnega, začasnega, plačanega dela; študentskim delom.

ŠTUDENSKO DELO

Študentska organizacija Slovenije opredeljuje študentsko delo na sledeč način.

»Študentsko delo je občasno ali začasno delo, ki ga študent, dijak ali druga upravičena oseba opravlja preko pooblaščen organizacije (študentski servis, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, agencije za delo) na podlagi napotnice.«

PRVA ZAPOSILITEV

Po končanem študiju mlad človek išče prvo zaposlitev. Ker je običajno brez omembe vrednih delovnih izkušenj, poleg tega pa je na trgu delovne sile veliko povpraševalcev za zaposlitev (ki imajo tudi že izkušnje), je ta proces lahko zelo stresen (Krajnc 2007, 34).

Prva zaposlitev predstavlja proces, ko naj bi mladina našla prvo plačano delo s formalno napisano pogodbo. Torej pogodba, v kombinaciji s končanjem študija, je tista poglavitna razlika med študentskim delom in prvo zaposlitvijo.

5 OBLIKE DELA ŠTUDENTOV

5.1 DELO ŠTUDENTOV V SLOVENIJI: ŠTUDENTSKO DELO

Zgodovina študentskega dela sega v leto 1959. Začelo se je z lastno organizacijo študentov, ki so se sami organizirali, da so prevažali mleko po domovih, tako pa so pridobili sredstva za študij. Taka je bila situacija v Ljubljani, v Mariboru pa je bil najprej ustanovljen študentski servis (Krajnc 2007, 66).

Kompleksnost študentskega dela v Sloveniji je ravno v številnih akterjih, ki imajo vlogo v sistemu študentskega dela (Krajnc 2007, 67–76):

1. *Študenti in dijaki.* Študentski servis jih napoti k delodajalcu. Opravljajo študentsko delo. Lahko so izredni ali redni, razlike med njimi ni, razen v primeru, da bi bil izredni študent že redno zaposlen (ali prijavljen na zavodu za zaposlovanje).
2. *Študentski servis.* Je posredovalec študentskih del dijakom in študentom. Lahko so tudi delodajalci študentom, vendar le, ko študentski servis zaposli študenta. Za delovanje mora pridobiti koncesijo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Da koncesijo lahko pridobi, pa mora izpolnjevati določene pogoje. Enako funkcijo posredništva lahko opravlja tudi Zavod RS za zaposlovanje.
3. *Delodajalec.* Obvesti posredovalca (zavod ali študentski servis) o študentskem delu, ta pa informacije posreduje dijakom in študentom ter zainteresirane napoti k delodajalcu. Študent opravlja študentsko delo za delodajalca. Poleg samega dela (urne postavke) mora delodajalec plačati tudi koncesijsko dajatev študentskemu servisu.
4. *Država in Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.* Podeljuje koncesije študentskim servisom, je tudi prejemnik dela koncesijske dajatve.
5. *Študentsko organiziranje.* Poteka na različnih nivojih, od študentskih organizacij in študentskih klubov, vse do Študentske organizacije Slovenije (ŠOS).

Študentsko delo je v Sloveniji urejeno z zakonodajo in sicer:

- Obligacijski zakonik;

- Pravilnik o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje;
- Zakon o delovnih razmerjih;
- Zakon o dohodnini;
- Zakon o pokojninskem in invalidnem zavarovanju;
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti;
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju;
- Zakon o urejanju trga dela.

Ta oblika dela naj bi bila po svoji naravi začasna ter občasna, predvidevala naj bi opcijo za dodaten finančni doprinos študentov ter pridobivanje delovnih izkušenj. Urejeno je s posredovanjem študentskega dela, to posredovanje v Sloveniji izvajajo študentski servisi. Zaradi omenjene narave študentskega dela njegova ureditev predvideva tudi davčne ugodnosti (Šušteršič in drugi 2010, 6).

Osnovne razlike študentskega dela od drugih oblik dela (Šušteršič in drugi 2010, 7).

- Predvideno je za vse redne in izredne dijake (od 15 leta dalje) in študente, prav tako pa za udeležence izobraževanja odraslih, ki niso v delovnem razmerju.
- Študent oz. dijak od svojega dela ne plačuje nobenih prispevkov za socialna zavarovanja, prav tako ne plačuje dohodnine (do določene količine zaslužka); ta je odvisna od olajšav, ki pripadajo dijaku oz. študentu. Posebna olajšava pripada vsem, splošna osebna olajšava pa le tistim, ki jih nihče ne uveljavlja kot vzdrževane družinske člane.
- Ta oblika zaposlitve predvideva zgolj Zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter Zavarovanje za primer smrti in invalidnosti kot posledica poškodbe pri delu in poklicne bolezni, ostalih zavarovanj in prispevkov pa ne.

Taka ureditev dela študentov omogoča številne zlorabe, zato je vlada leta 2010 predlagala nov zakon, Zakon o malem delu, ki je predvideval nekaj omejitev za študentsko delo, pa tudi nekaj sprememb na tem področju, ki naj bi izboljšale ureditev samega študentskega dela, pa tudi zmanjšale možnost zlorab na tem področju (Šuštaršič in drugi 2010, 8). Predlog zakona o malem delu je predvideval omejitev malega dela na 60 ur mesečno, oz. letno 720 ur. To je precejšnja sprememba, saj do takrat omejitve pri količini dela ni bilo, omejen je bil zgolj zaslužek, pa še ta je ob prekoračitvi tirjal zgolj davek. Zakon pa je omejeval oboje, zaslužek,

in količino dela, ki bi ga upravičenec do malega dela lahko opravil. Poleg tega je zakon predvideval tudi omejitve za delodajalce v številu študentov, ki jih zaposluje, določen procent glede na število redno zaposlenih oseb. Zakon je bil z referendumom v istem letu zavržen, zato so bile spremembe na tem področju le manjše (večji davek, ki ga morajo plačati podjetja).

Naj omenim še eno izmed poglavitnih ločnic študentskega dela od drugih oblik dela: omenjena oblika dela ne predvideva nobene pogodbe, kar pomeni, da študenti pogosto zanesljivo ne vedo o trajanju dela niti ali bodo za svoje delo plačani. Torej, zlorabe so možne tudi s strani delodajalcev. Ker ni pogodbe o zaposlitvi, je tudi težje slediti študentom, ki delajo in v kolikšni meri so za delo plačani.

Zaradi ugodnosti študentskega dela veliko podjetij zaposluje večinoma študente. To je dvorezen meč. Nekateri študentje, ki ne študirajo aktivno, vedno znova podaljšujejo status študenta zaradi možnosti študentskega dela. Po drugi strani pa podjetje ne bi zaposlilo nikogar razen študenta. Torej, če »navidezni študent« ne bi imel statusa, tudi ne bi imel zaposlitve.

Jasno je, da ima zakonska ureditev študentskega dela veliko pomanjkljivosti in možnosti za zlorabo, tako s strani študentov kot delodajalcev. Mislim, da je omenjeno v Sloveniji že splošno znano dejstvo, kljub temu pa nekako sprejemljivo za vse. Posledica pa je, da v času ekonomske krize podjetje izbere najcenejšo delovno silo, ter po drugi strani: človek sprejme edino delo, ki ga lahko dobi, tudi če to pomeni, da ne dobi vseh pravic, ki pripadajo zaposlenim osebam.

5.2 DELO ŠTUDENTOV DRUGOD

V ostalih evropskih državah študentsko delo poteka drugače kakor v Sloveniji. V večini so študentje, ki delajo, enakovredni zaposlenim, teče jim delovna doba, plačajo davke in prispevke, delo pa jim posredujejo agencije. V nekaterih državah so delodajalci oproščeni določenih dajatev, če zaposlujejo študente. Ponekod so oproščeni davka na dohodek (seveda do določenega zneska). V nekaterih državah se študentsko delo omejuje, običajno s predpisanim številom ur, ki jih lahko študent opravi letno (sezonsko delo) ali tedensko (Krajnc 2007, 85).

5.3 RAZISKAVE EVROŠTUDENT

»Evroštudent oziroma Eurostudent je raziskava o socialno-ekonomskem položaju študentov, študijskih razmerah in mobilnosti.« (Evrostudent) V raziskavo je vključenih okoli trideset evropskih držav. Potrebo po raziskavah so zaznali podpisniki Bolonjske deklaracije. Slovenija se je pridružila drugi raziskavi (leta 2005), letos pa poteka peta. Podatki raziskav, ki sledijo, pa so omejeni zgolj na slovenske študente (Evrostudent).

Iz raziskave Evroštudent (2010) je razvidno, da opravlja občasna dela že pred vpisom na visokošolski zavod kar 43,8 % študentov. Študentje, ki živijo v lastnem gospodinjstvu, delajo več. To je najverjetneje povezano z višjimi stroški tistih v lastnem gospodinjstvu. Pri študentih, ki živijo v lastnem gospodinjstvu, je 54 % prihodkov od študentskega dela, medtem ko je delež prihodkov od dela pri študentih, ki živijo doma 62 %. Vendar je potrebno upoštevati, da so prihodki študentov, ki živijo doma, manjši od tistih v lastnem gospodinjstvu (prav tako so tudi stroški manjši).

Med študijem dela 33,2 % študentov. Študenti, katerih starši imajo nizko izobrazbo, delajo več. Povprečen mesečni prihodek od študentskega dela študentov, katerih starši imajo nedokončano osnovno šolo je 727€ in delajo v povprečju 43 ur na teden, medtem ko študentje, katerih starši imajo dokončano osnovno šolo, delajo v povprečju 18 ur tedensko. Najmanj časa posvetijo delu tisti, katerih starši imajo visoko ali višjo izobrazbo, 12 ur tedensko. Velika razlika je tudi med študenti po letih: najmanj ur tedensko delajo mlajši študenti (21 let). Starejši kot so študentje, več ur dela tedensko povprečno opravijo. Najvišje povprečje (30 ur tedensko) imajo starejši od 28 let. V povprečju pa vsi študentje porabijo 17 ur na teden za opravljanje plačanih del (Raziskava Evroštudent 2010).

Študentsko delo je vsaj malo povezano s področjem študija pri 30%, pri 44% pa ni mogoče govoriti o nikakršni povezavi s področjem študija. Največ ur tedensko delu posvetijo študenti s področja storitev (31 ur tedensko), za njimi pa so tisti s področja družbenih ved (21 ur tedensko). Pomembna je tudi razlika med raziskavo z leta 2007 in leta 2010. Leta 2007 je ob študiju delalo 65%, leta 2010 pa skoraj polovico manj (33,2 %) (Raziskava Evroštudent 2007).

Torej bi iz omenjenih raziskav lahko povzela:

- med leti 2007 in 2010 je delež študentskega dela močno upadel;
- veliko študentov opravlja začasna plačana dela že pred vpisom na fakulteto;
- več delajo študentje, katerih starši imajo nižjo izobrazbo;
- tisti ki živijo v lastnem gospodinjstvu imajo večji obseg študentskega dela;
- količina dela narašča tudi s starostjo;
- malo manj kot polovica študentov opravlja študentsko delo, ki nima nobene povezave s področjem študija;
- največ delajo študentje s področja storitev in družbenih ved.

6 ZAKAJ ŠTUDENTI DELAJO?

Delo študentov ima že dolgo zgodovino, procent študentov pa z leti vedno bolj narašča. V Sloveniji je velik problem izkoriščanja študentskega dela, vendar pa se v tem delu osredotočam zgolj na »resnične« študente, ki delajo: torej na tiste, ki opravljajo študijske obveznosti ter delajo še različna (velikokrat nekvalificirana) dela. Nekateri mladi opravljajo študentsko delo, ne opravljajo pa študijskih obveznosti, saj je pridobitev drugih oblik dela precej težja, poleg tega pa je to najbolj fleksibilna oblika dela. Vzgibi za delo študentov, ki dejansko študirajo so namreč drugačni.

6.1 KLASIFIKACIJA ŠTUDENSKIH DEL

Poleg časa ne gre zanemariti klasifikacije del po težavnosti. Raziskava (Šušteršič in drugi 2010, 27) slovensko študentsko delo klasificira na:

- fizična dela (22,3 %);
- druga nezahtevna dela (49,3 %);
- srednje zahtevna do zahtevna strokovna dela (11,8 %);
- zelo zahtevna strokovna dela (16,7 %).

Raziskava je bila narejena glede na opravljene ure iz izbranega študentskega servisa. Vpliv na študij in dokončanje študija bi torej lahko obravnavali tudi z vidika kvalificiranosti študentskega dela. Naj tu omenim še dejstvo, da je nekvalificiranega dela več kot sedemdeset procentov (71,6 %), torej skoraj tri četrtine.

6.2 PROBLEM IDENTITETE ŠTUDENTOV, KI DELAJO

Študente, ki delajo, bi lahko delili v dve kategoriji (Orszag in drugi 2001):

1. tisti, ki se identificirajo kot študenti, vendar poleg študija tudi delajo;
2. tisti, ki se identificirajo kot zaposleni, vendar poleg dela tudi študirajo.

Pomembna je torej razlika v prioritetah študenta. Če ta prioritizira študij, se bo identificiral kot študent, ki ob študiju še dela. Če pa osebi predstavlja prioriteto zaposlitev, potem pa se bo identificiral kot zaposleni, ki poleg dela študira. Menim, da se ta pomembna razlika identifikacije kaže v vrsti zaposlitve in predhodni izobrazbi. Če ima oseba predhodno izobrazbo in temu primerno zaposlitev, se bo identificirala kot zaposlena, in obratno, osebe brez predhodne specifične izobrazbe (na primer v Sloveniji bi to bila zaključena gimnazija, ki še ne izoblikuje poklica), se identificirajo kot študenti, ki delajo.

Specifično za Slovenijo je študentsko delo, zato se večina oseb, ki dela preko posredništva študentskega servisa, identificira kot študenti, tisti, ki delajo na temelju pogodbe pa kot zaposleni.

6.3 RAZLOGI ZA DELO ŠTUDENTOV

Različni viri literature omenjajo različne razloge za delo študentov, razlogi se ponavljajo. Najbolj pogosti so (Halsey 2008; Joensen 2007):

1. dodaten zaslužek (za plačilo študija, dodaten zaslužek ali za omogočanje določenega načina življenja ali hobijev, za plačilo počitnic);
2. izboljšanje sposobnosti, potrebnih na trgu delovne sile (občutek odgovornosti, spoznavanje delovnega procesa in trga dela);

3. povezovanje teoretskega znanja s prakso (pridobivanje izkušenj);
4. povečanje možnosti za pridobitev zaposlitve po študiju.

Zagotovo je dodaten zaslužek najbolj pogost razlog za delo študentov. Predvsem pri nekvalificiranem delu študentov, na katerega se bom osredotočala, je prvi motivator dodatni zaslužek, ostali vplivi omenjenega dela so zgolj dodana vrednost.

Tuttle in drugi (2005, 5) pa omenjajo, da študentje prvotno dojemajo svoje delo kot izključno ekonomski doprinos, kasneje pa začnejo ceniti tudi druge efekte dela med študijem, npr. pomoč pri razvoju kariere in izkušnje, torej dejstvo, da jim delo (pa čeprav študentsko) da nekaj več.

Vsako leto se mora vsak študent individualno odločiti, ali bo med študijem delal in če bo, koliko časa bo posvetil delu, koliko študiju in drugim aktivnostim. Vsako leto obstaja tudi določen procent študentov, ki se odločijo, da študija ne bodo dokončali, pač pa se bodo zaposlili.

Vendar je tudi ta odločitev lahko relativna. Nekateri so ob odločitvi za študij primorani vzeti kredit, da ga vračajo, morajo delati. Če si mora študent sam kriti stroške študija, se znajde v začaranem krogu dela in študija (Orszag in drugi 2001).

V Sloveniji pa ni tako razširjen sistem kreditov in posojil za šolanje. Drži, da sam redni študij ne predvideva šolnin, še vedno pa so tu stroški, povezani s šolanjem, na primer prevoz, prehrana, literatura in podobno. Tisti študenti, ki jim starši finančno ne pomagajo (ter ne dobivajo štipendije ali pa je ta prenizka), pogosto nimajo druge izbire kot študentsko delo.

Ravno starši so pogosto eden od razlogov za delo študentov več kot 20 ur tedensko. Glede na raziskave so ravno tisti študenti, ki so delali veliko ur tedensko omenili, da starši od njih pričakujejo, da delajo in prispevajo h gospodinjstvu (Orszag in drugi 2001).

7 PREDNOSTI IN SLABOSTI DELA ŠTUDENTOV

Pojav dela študentov je zelo kompleksen in multidimenzionalen. Ima tako pozitivne in negativne posledice. Tekom let so se različni avtorji osredotočali na različne dimenzije vpliva omenjene oblike dela. Tuttle in drugi (2005, 1) tako omenjajo vplive na študij, diplomiranje, socialne in vodstvene sposobnosti, osebnostno rast in razvoj. Nekateri avtorji pa se osredotočajo predvsem na ekonomski vpliv študentskega dela, kaj to pomeni za trg delovne sile in kaj za gospodarstvo.

Veliko razprav v povezavi z pozitivnimi in negativnimi posledicami dela študentov se vrtijo prav okoli tega, ali pozitivne posledice prinesejo posameznikom več kot negativne posledice in obratno. Dejstvo pa je, da je večina negativnih posledic povezana z neuspehom ali nedokončanjem študija, vendar pa je težko ugotoviti, ali bi bilo to prisotno ne glede na delo med študijem, saj je veliko povezano tudi z drugimi dejavniki (Joensen 2007, 3–4). Enako bi lahko trdili tudi za pozitivne posledice (npr. pridobitev občutka za odgovornost; ni nujno, da tega ne bi bilo brez dela med študijem).

Prav tako avtorji pogosto ločijo pozitivne posledice od negativnih, glede na vrsto službe. Nekateri postavljajo mejo med polnim delovnim časom in krajšim. Večina avtorjev pa za glavno ločnico omenja dvajset ur tedensko, torej gre za razliko v vplivu dela študenta, če dela več kot dvajset ur tedensko. Pogosto omenjena je tudi razlika, ki se veže na delo v kampusu ali izven njega.

7.1 POZITIVNE POSLEDICE DELA ŠTUDENTOV

V literaturi so omenjene naslednje pozitivne posledice dela študentov (Joensen 2007; Orszag in drugi 2001):

- študenti v praksi spoznajo trg dela;
- pridobitev občutka odgovornosti;
- bodoči delodajalci lahko dojemajo delo med študijem kot znak motivacije in večje sposobnosti;
- spoznavanje potencialnih delodajalcev;

- povezovanje teoretskega znanja s prakso;
- povečanje motivacije za študij;
- boljše upravljanje s časom;
- boljše ocene.

Hammond (2006, 2) pa poudarja veliko razliko med tistimi študenti, ki delajo do dvajset ur tedensko in tistimi, ki delajo več. Tako omenja, da so pri tistih študentih, ki delajo do dvajset ur, opazne pozitivne posledice: večja produktivnost, boljše povprečje ocen, boljša zaposljivost kasneje ter višje plače. Po drugi strani pa imajo študentje, ki delajo več kot dvajset ur tedensko, večjo verjetnost za slabše povprečje ocen in nedokončanje študija. Zato Hammond priporoča, da se študentsko delo omeji na dvajset ur tedensko.

Orszag in drugi (2001) pa delijo študentsko delo glede na delovni čas: na polni delovni čas in delni delovni čas. Poudarja, da so pozitivne posledice precej bolj izrazite pri delnem delovnem času in omenja, da takšno delo običajno iz urnika izrine neproduktivne aktivnosti, kot na primer gledanje televizije.

Cheng (2004) pa omenja, da so pogosto študenti, ki delajo več kot 20 ur tedensko bolj srečni, kakor tisti, ki delajo manj. Razloge so našli v tem, da več delajo tisti, ki so našli pomen v svojem delu, torej se jim zdi njihovo delo smiselno. Ta smiselnost se pokaže na treh področjih:

1. iskanje službe, tekmovanje s kompetenco in kasneje iskanje bolj zahtevne službe, službe z boljšimi pogoji ali za boljše plačilo;
2. svet izven fakultete poda študentu uvid v pridobljeno znanje, poleg tega pa se študent zave, kaj bi rad počel po koncu študija;
3. služba daje smisel, ker je del dnevnega urnika – če študent poleg študija tudi dela, da to njegovemu življenju strukturo, disciplino in seveda finančni doprinos.

Naj poudarim finančni vidik: študentsko delo je pogosto tisti temelj, ki študentom iz manj premožnih družin omogoča študij. S študijem so povezani določeni stroški, ki jih starši ne morejo plačati.

Krajnc (2007, 95) poudarja, da študentsko delo samo po sebi običajno ne prinaša izkušenj s področja študija, prinaša pa izkušnje, ki so dragocene za nadaljnje zaposlovanje: ugotovijo, katero področje jih veseli, poleg tega pa komunikativnost, točnost, delo v kolektivu, stik z realnostjo ter poznanstva. Te izkušnje veliko štejejo predvsem pri organizacijah z zasebnim lastništvom, saj je tam formalna izobrazba manj pomembna.

7.2 ŠTUDENSKO DELO KOT POKLICNA ORIENTACIJA

»Cilj poklicne orientacije je podpreti in omogočiti izobraževalne in poklicne odločitve posameznika in s tem povečati njegove možnosti za zaposlitev.« (Svetlik in drugi 2002, 233.)

Posameznik naj bi spoznal sebe in svoje lastnosti ter možnosti v okolju, na podlagi tega pa naj bi se odločil za določen poklic (oziroma študij, ki bi ga pripeljal do poklica). V Sloveniji delijo dejavnosti v povezavi s poklicno orientacijo na *poklicno vzgojo in informiranje* ter *poklicno svetovanje in spremljanje*. Ponekod po Evropi se namesto tega deli na *izobraževalno orientacijo* ter *poklicno orientacijo*, ZDA pa govori o *načrtovanju kariere* (Svetlik in drugi 2002, 233–4).

Problem pri omenjenih dejavnostih je, da se svet dela zelo hitro spreminja. Prevelik pomen pogosto pripisujejo psihološkim dejavnikom, torej določenim značilnostim človeka. Kritika ekonomistov na psihološki pogled je, da človek pogosto nima izbire pri poklicu. Krumboltz poudarja, da bi moral biti večji poudarek na razvijanju sposobnosti in interesov, ne pa na statičnosti obstoječih. Poleg tega poudarja, da bi moralo biti svetovanje širše od poklica, saj človek ni enodimenzionalno bitje in tudi druge dimenzije imajo na odločitve posameznika pomemben vpliv. Posledično se lahko vprašamo, kaj in kako se mora posameznik naučiti (Svetlik in drugi 2002, 235–7).

Metode poklicne orientacije so (Svetlik in drugi 2002, 241–3):

- informiranje;
- pripomočki za samostojno načrtovanje kariere;
- individualno svetovanje;
- skupinsko poklicno svetovanje;

- alternativne metode.

Študentsko delo bi spadalo pod alternativne metode, saj tja spada »učenje veščin, in sicer tistih, ki so postale nujne za preživetje na trgu delovne sile« (Svetlik in drugi 2002, 242). Te so (Svetlik in drugi 2002, 242):

- iskanje zaposlitve;
- načrtovanje kariere;
- veščine komunikacije;
- dobra organiziranost;
- sposobnost timskega dela;
- sposobnosti reševanja sporov.

Te veščine pa študent lahko pridobi z opravljanjem občasnih in začasnih del, torej študentskega dela. Prav tako posameznik dobi vpogled v svoje zmožnosti in sposobnosti ter dobi realen občutek o stanju na trgu delovne sile, kar pa je nujno za poklicno orientacijo. Tako razvija nove veščine in izboljšuje obstoječe, prav tako pa lahko ugotovi svoje interese. Posameznik ima skozi šolanje lahko preveč idealistično predstavo o situaciji na trgu delovne sile, ravno študentsko delo pa je lahko razlog za realni vpogled. Če tudi je začasno delo nekvalificirano, lahko posameznik skozi proces razvije določena tacitna znanja.

Svetlik in drugi (2002, 274) tudi vspodbujajo kombinacijo dela in študija. Mnenja so, da bo zaradi tehnoloških sprememb vedno večja potreba po izobraževanju tudi kasneje, tekom zaposlitve. Če je oseba že v času študija kombinirala obe dejavnosti, ji bo definitivno lažje tudi pri kasnejših izobraževanjih.

7.3 RELATIVNI VIDIKI ŠTUDENTSKEGA DELA

Čeprav se odgovori glede študentskega dela zdijo preprosti, v resnici niso. Konec koncev je vse odvisno od področja, za katerega merimo vpliv študentskega dela. Problem je tudi v tem, da si obstoječe raziskave glede študentskega dela lahko tudi popolnoma nasprotujejo.

7.3.1 VIDIK GLEDE NA SPOSOBNOSTI

Lederman (2009) meni, da se literatura prepogosto osredotoča zgolj na negativne posledice študentskega dela, torej slab vpliv na študijski proces. Poudarja, da ne moremo tako posploševati, da lahko enako delo različno vpliva na posameznike, ter tudi, da ima ista stvar lahko negativne posledice na določeno področje (npr. študijski proces) in hkrati pozitivne kje drugje. Ugotovil je, da ima več kot 20 ur študentskega dela lahko res negativen vpliv na študij, vendar istočasno tudi poudarja, da ocene niso vse, da je pomembna tudi aktivnost študentov, aktivna udeležnost v samem študijskem procesu in ostalih dejavnostih. Tako ugotovi, da študentsko delo posamezniku ne prinese zgolj finančnega doprinosa, pač pa tudi pozitivno vpliva na kritično razmišljanje, moralne standarde, socialno odgovorno vodstvo ter na koncu tudi na dobro psihično stanje. Vendar opozarja, da lahko delo študenta več kot 20 ur na teden negativno vpliva na kritično razmišljanje, hkrati pa, da se negativni učinki ne pričnejo, dokler nima študent res veliko ur dela tedensko in tudi če jih ima, ostajajo pozitivni učinki na vodstvo in psihično stanje. Opozarja, da so vsi ti pozitivni učinki vezani na študente, ki so sposobni. Negativni učinki lahko pa bolj pridejo do izraza pri manj sposobnih študentih, še posebej, če delajo za vračilo kredita ali zaradi drugih finančnih težav.

7.3.2 VPLIV NA TRG DELA

Delo študentov pa lahko vpliva tudi na druga področja. Šušteršič in drugi (2010, 16–26) tako omenjajo možnost vpliva dela študentov na trg dela. Ta ima tako pozitiven kot tudi negativen vidik: po eni strani lahko delo študentov preprečuje zaposlitev drugim skupinam, po drugi strani pa lahko pripomore k večji zaposljivosti študentov. Poleg tega je tu večna dilema vpliva na študij: po eni strani določen obseg dela študentov pozitivno vpliva na študijske rezultate, pri večji količini omenjenega dela pa so lahko vplivi na študij že negativni. Ne smemo pa

pozabiti na vidik, ki omenja možnost študentov, da delajo, kot tisto možnost, ki omogoča študentom iz manj premožnih družin, da kljub temu študirajo.

7.4 NEGATIVNE POSLEDICE DELA ŠTUDENTOV

Glavne argumentacije za negativen vpliv študentskega dela so (Cheng 2004; Krajnc 2007; Orszag in drugi 2001):

- čas, ki ga študent porabi za delo, bi lahko porabil za študijske ali družabne aktivnosti;
- delo lahko omejuje prisotnost na predavanjih, dostop do knjižnice in študijskih prostorov;
- lahko omejuje izbiro študija ali predmetov;
- poveča možnost za padec letnika ali opustitev študija;
- lahko podaljša čas do diplomiranja;
- lahko vpliva na izgubo motivacije za študij;
- izkoriščanje, neplačevanje, podcenjevanje študentov in študentskega dela.

8 EMPIRIČNI DEL

Glede na cilj, hipotezo in raziskovalno vprašanje, sem se odločila, da v svojo diplomsko nalogo vključim empirični del. Empirični del je sestavljen iz dveh anket, ankete za zaposlene in ankete za študente. Vprašanja v obeh anketah so podobna, prilagojena so le glede na ciljno skupino. Tako bom v empiričnem delu obravnavala odgovore vsake skupine posebej, sledila pa bo primerjava med skupinami.

Cilj anket je ugotoviti posledice študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje. Zanimale me bodo tudi razlike v odgovorih zaposlenih in študentov, torej skupine, ki je študentsko delo že prenehala opravljati in je lahko opazila vplive pri zaposlitvi, ter skupine, ki študentsko delo aktualno opravlja, vplive ki jih, po njihovem mnenju, to delo prinaša.

Anketi sta bili kratki, zajemali sta demografske podatke in osem vprašanj, povezanih s ciljem ankete. Čas reševanja je bil zato predviden na okoli dve minuti. Nekaj vprašanj je bilo zaprtega tipa, nekaj pa odprtega.

Anketi sem opravljala tako preko spleta (preko portala mojaanketa.si), preko interneta v obliki priponke v elektronskem sporočilu, preko socialnih omrežij ter v natisnjeni obliki, v kavarnah in restavracijah v industrijskih conah. Starostna skupina zaposlenih je bila do 39 let, pri študentih pa od 21 do 30 let. Na obe anketi skupaj je odgovorilo 126 anketirancev, 72 zaposlenih in 54 študentov. Za nadaljnje ugotovitve sem uporabljala ankete 63 zaposlenih in 48 študentov, saj je 9 zaposlenih in 6 študentov odgovorilo, da nikoli niso opravljali študentskega dela.

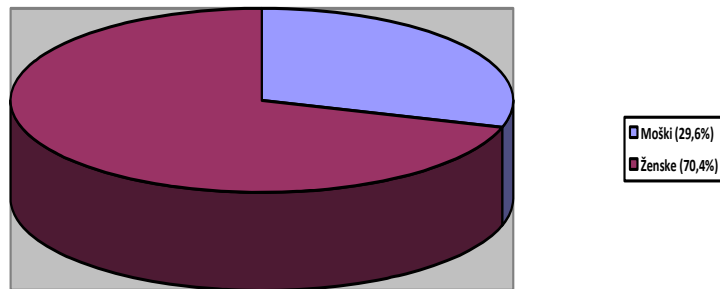
8.1 VZOREC ANKET

8.1.1 VZOREC ANKETE ŠTUDENTOV

SPOL

Na anketo je odgovorilo 38 žensk in 16 moških. Graf 8.1 prikazuje porazdelitev anketirancev po spolu. V anketi je torej sodelovalo 29,6 % moških in 70,4 % žensk.

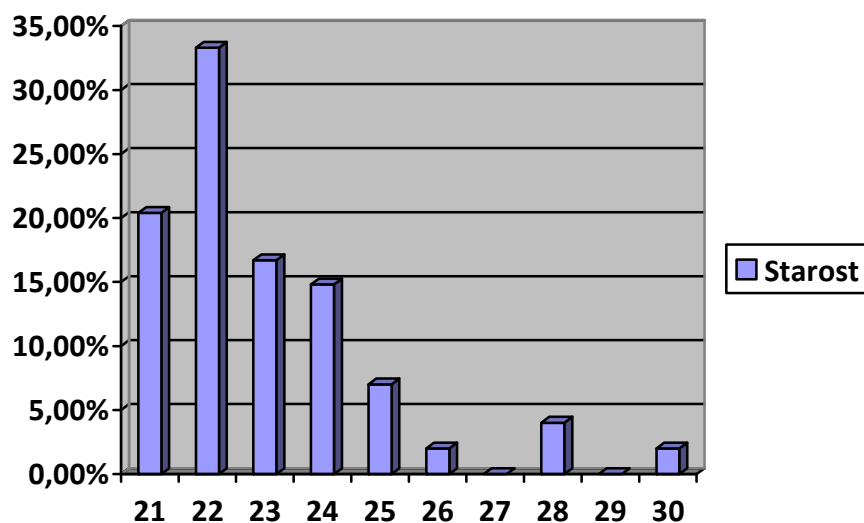
Graf 8.1: Razporeditev anketirancev študentov po spolu

STAROST

Graf 8.2 prikazuje starostno porazdelitev anketirancev. Največ anketirancev je bilo starih 22 let, kar 33,3 %. Sledili so 21 letniki z 20,4 %. Najmanj je bilo anketirancev višje starosti, 2 % 26 in 30 let starih študentov ter 4 % 28 let.

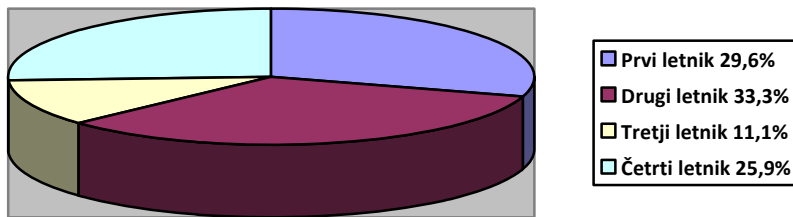
Graf 8.2: Grafična porazdelitev starosti anketirancev študentov

LETNIK ŠTUDIJA

Sledilo je vprašanje o letniku študija študentov. 29,6 % je bilo predstavnikov prvega letnika, drugega letnika 33,3 %, tretjega letnika 11,1 % in v četrtem letniku je 25,9 % anketirancev. Porazdelitev anketirancev glede na letnik študija prikazuje Graf 8.3.

Graf 8.3: Porazdelitev anketirancev glede na letnik študija

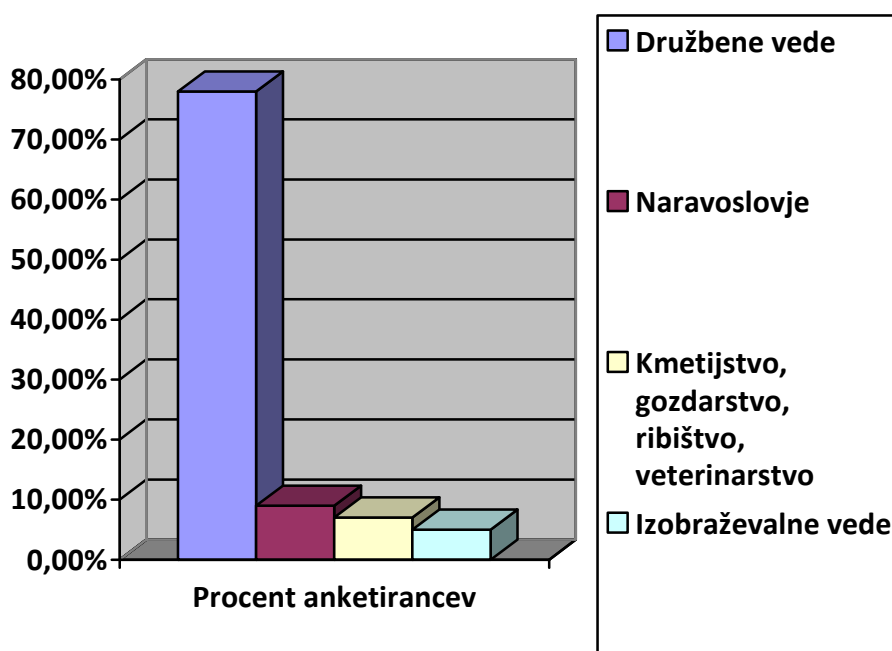

PODROČJE ŠTUDIJA

Vprašanje o področju študija je bilo sicer zastavljeno po prvi Klasius-P klasifikaciji študijskih področij, vendar sem dobila odgovore samo iz štirih področij smeri (Graf 8.4):

- 77,8 % študentov iz področja družbene, poslovne, upravne in pravne vede;
- 9,3 % iz področja naravoslovje, matematika in računalništvo;
- 7,4 % iz področja kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterinarstvo;
- 5,5 % iz področja izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev.

Graf 8.4: Porazdelitev anketirancev po področju študija

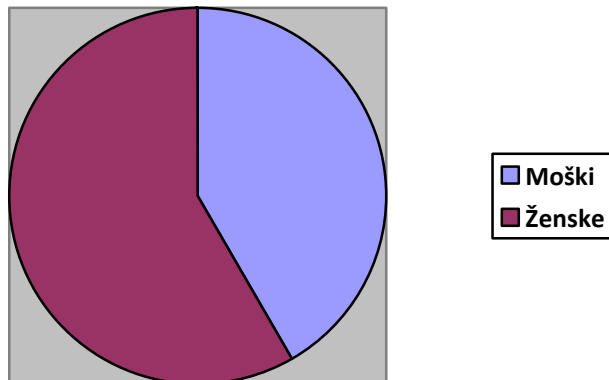

8.1.2 VZOREC ANKETE ZAPOSLENIH

SPOL

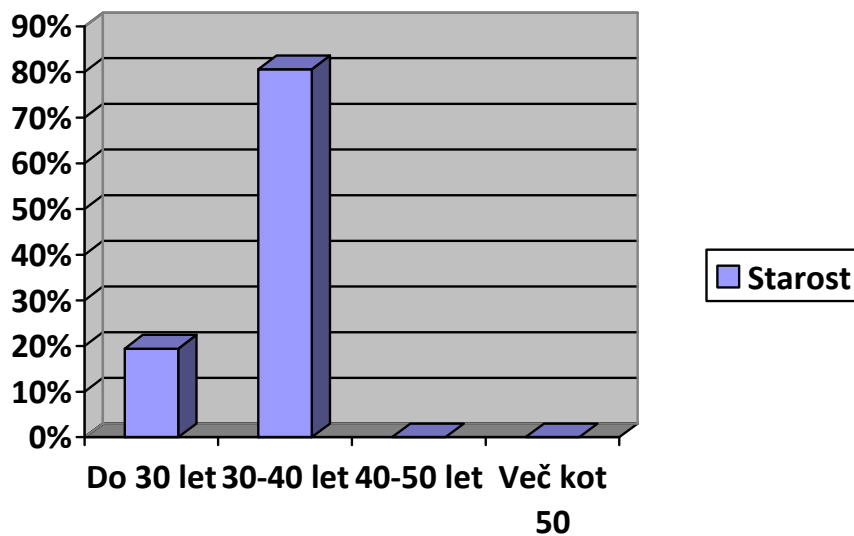
Na anketo je odgovorilo 58,3 % žensk in 41,7 % moških, kot prikazuje Graf 8.5. Moških anketirancev je bilo 30, žensk pa 42.

Graf 8.5: Porazdelitev zaposlenih anketirancev po spolu

STAROST

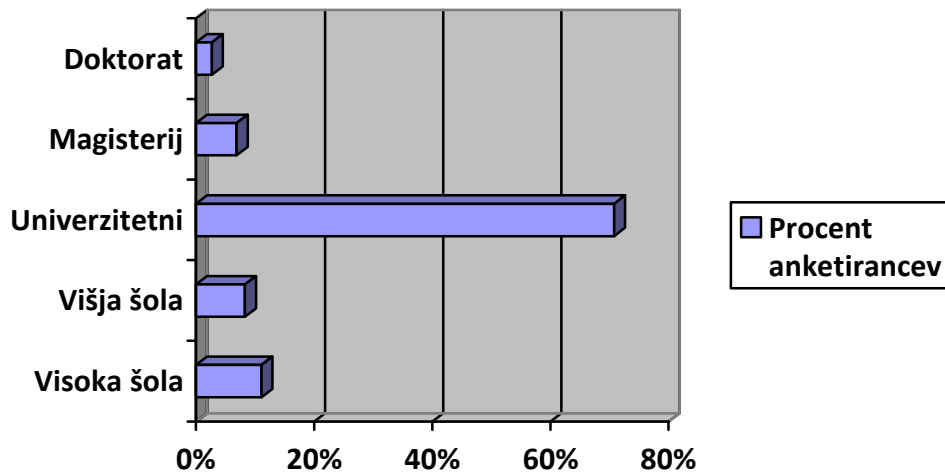
Graf 8.6: Porazdelitev po starostnih skupinah zaposlenih anketirancev

Kot prikazuje graf 8.6 so bili vsi anketiranci v prvih dveh starostnih skupinah: 80,6 % anketirancev je starih med 30 in 40 let in 19,4 % anketirancev je starih do 30 let.

IZOBRAZBA

Graf 8.7: Porazdelitev anketirancev glede na izobrazbo

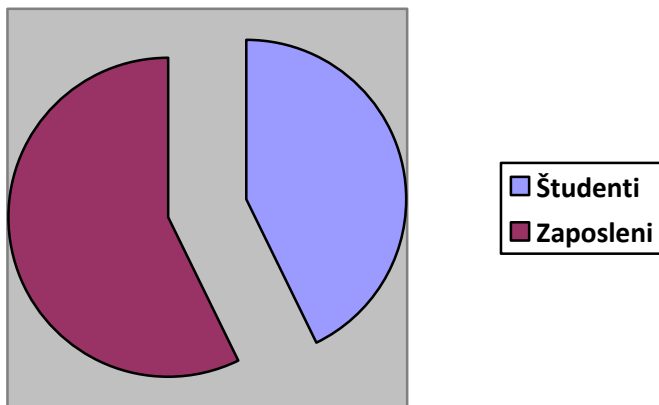

Graf 8.7 prikazuje razporeditev zaposlenih anketirancev glede na izobrazbo. Največ je bilo anketiranih z univerzitetno izobrazbo, kar 70,8 %. Sledili so anketiranci z visokošolsko izobrazbo z 11,1 %, nato tisti z višješolsko izobrazbo (8,3 %). Anketiranih z magistrsko izobrazbo je bilo 6,9 %, tistih z doktoratom pa 2,7 %.

8.1.3 VZOREC VSEH ANKETIRANIH

STATUS

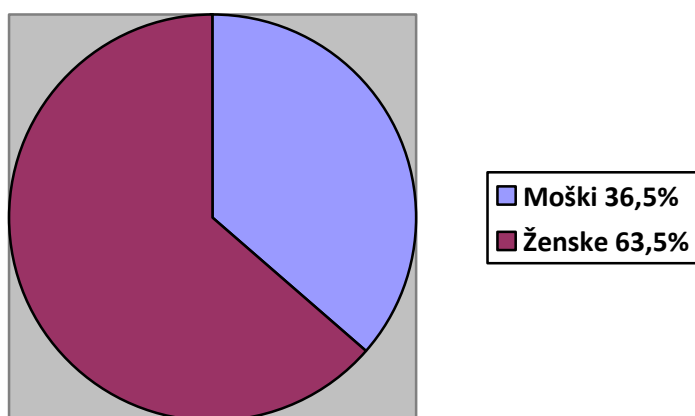
Graf 8.8: Porazdelitev anketirancev glede na status

Graf 8.8. prikazuje razporeditev anketiranih po statusu. Skupno je bilo 126 anketiranih, od tega 54 (43 %) študentov in 72 (57 %) zaposlenih.

SPOL

Graf 8.9: Porazdelitev po spolu vseh anketirancev

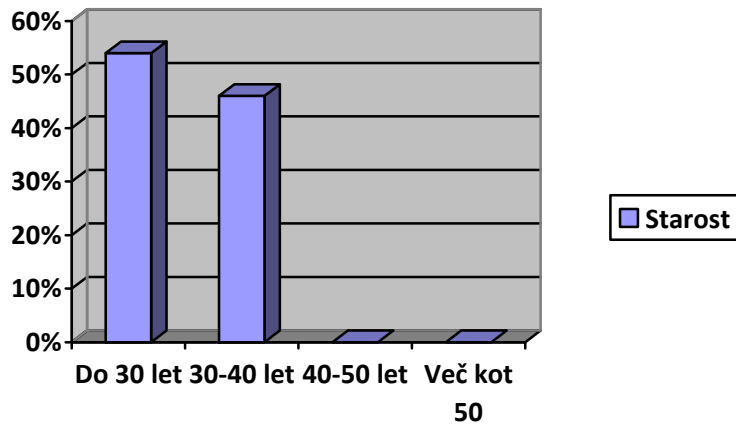

Kot prikazuje graf 8.9 je bilo anketiranih žensk precej več, 63,5 % kot moških, ki jih je bilo 36,5 %.

STAROST

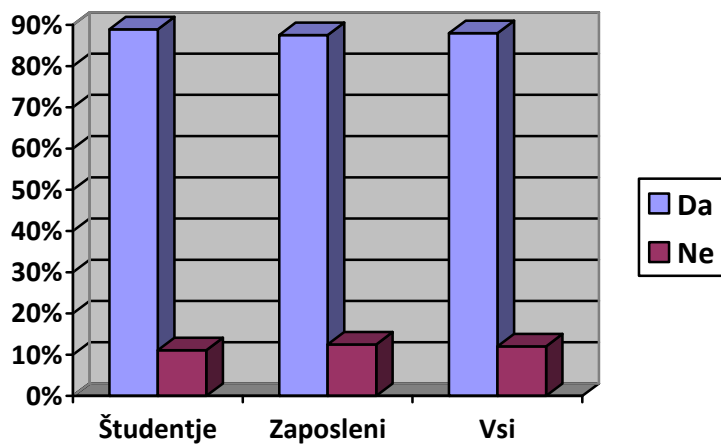
Kot prikazuje Graf 8.10 se pri vseh anketiranih starostni skupini, katerim pripadajo anketiranci, skoraj izenačita. Večja je skupina oseb do 30 let, teh je 68 (54 %), sledi pa ji skupina oseb med 30 in 40 let, katerih je 58 (46 %).

Graf 8.10: Starostna porazdelitev vseh anketirancev

8.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA ANKET

Graf 8.11: Delo preko študentskega servisa

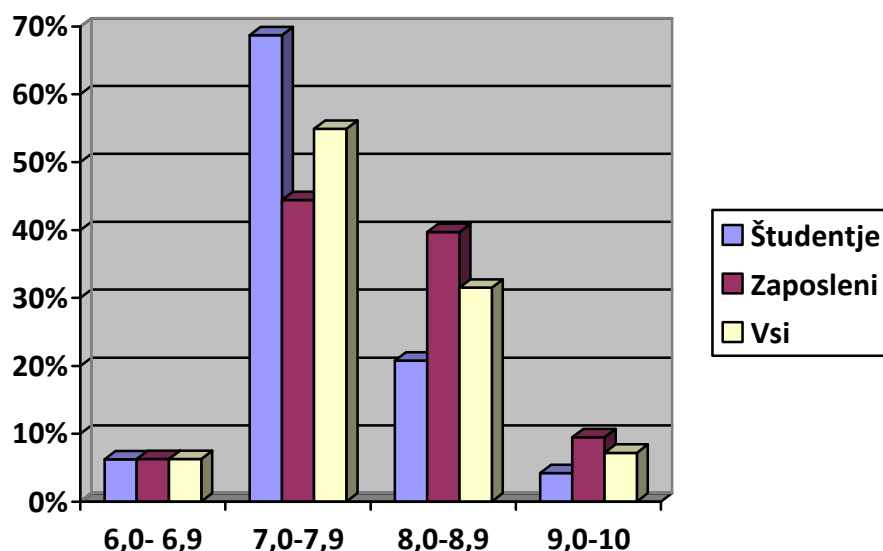

Graf 8.11 prikazuje odgovore iz obeh anket na vprašanje, ali opravljajo oziroma so opravljali delo preko študentskega servisa. Odgovori so si tako pri zaposlenih, kot pri študentih, precej podobni. 48 (88,9 %) študentov je odgovorilo, da opravlja delo preko študentskega servisa in 6 (11,1 %), da ne opravljajo omenjenega dela. 63 (87,5 %) zaposlenih je odgovorilo, da so opravljali delo preko študentskega servisa in 9 (12,5 %), da ne. To znese skupaj 111 (88 %) pritrdilnih odgovorov o študentskem delu ter 15 (12 %) nikalnih.

Očitno se delež tistih, ki delajo preko študentskega servisa ni bistveno spremenil skozi leta. Obstaja pa možnost, da je delež tistih, ki delajo preko študentskega servisa višji kot v realnosti, saj nekatere osebe, ki ne delajo (oziroma niso delale) preko študentskega servisa, niso želele biti anketirane.

V nadaljevanju sem upoštevala samo tiste anketirance, ki so na vprašanje o študentskem delu odgovorili pritrdilno, vseh teh anketirancev je bilo 111, 48 študentov in 63 zaposlenih.

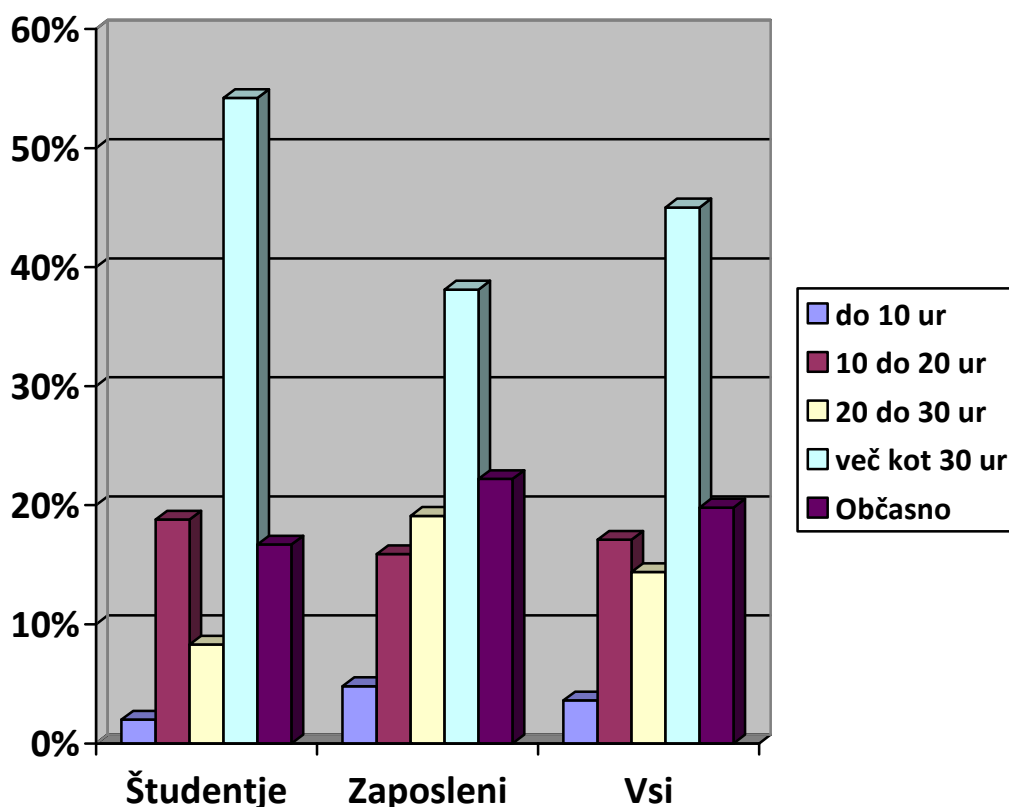
Graf 8.12: Primerjava povprečja ocen na fakulteti

V nadaljevanju so anketiranci odgovarjali na vprašanju o povprečju ocen na fakulteti. Odgovore prikazuje Graf 8.12. Pri najnižji povprečni oceni 6,0–6,9 je delež med študenti in zaposlenimi precej podoben. 6,3 % študentov ima tako povprečje, zaposlenih pa 6,2 %. Večje razlike se pojavijo pri srednjih dveh skupinah. 68,7 % študentov ima povprečno oceno 7,0–7,9 in zgolj 44,4 % zaposlenih. 20,8 % študentov ima povprečno oceno 8–8,9 in 39,7% zaposlenih. Najvišjo povprečno oceno 9,0–10 ima 4,2 % študentov in 9,5 % zaposlenih.

Zaposleni so imeli višje povprečje v primerjavi s sedanjimi študenti. Ali je možno, da na to vpliva študentsko delo, saj so v vprašanje o povprečju bili vključeni zgolj tisti, ki so ali pa trenutno delajo preko študentskega servisa? Upoštevati pa je potrebno tudi dejstvo, da so zaposleni odgovarjali o splošnem povprečju, medtem ko se študentom do konca študija povprečje lahko še spremeni. Ker je veliko anketiranih študentov v prvem in drugem letniku, je to povprečje lahko zaradi tega nižje.

Graf 8.13: Tedenska poraba časa za študentsko delo

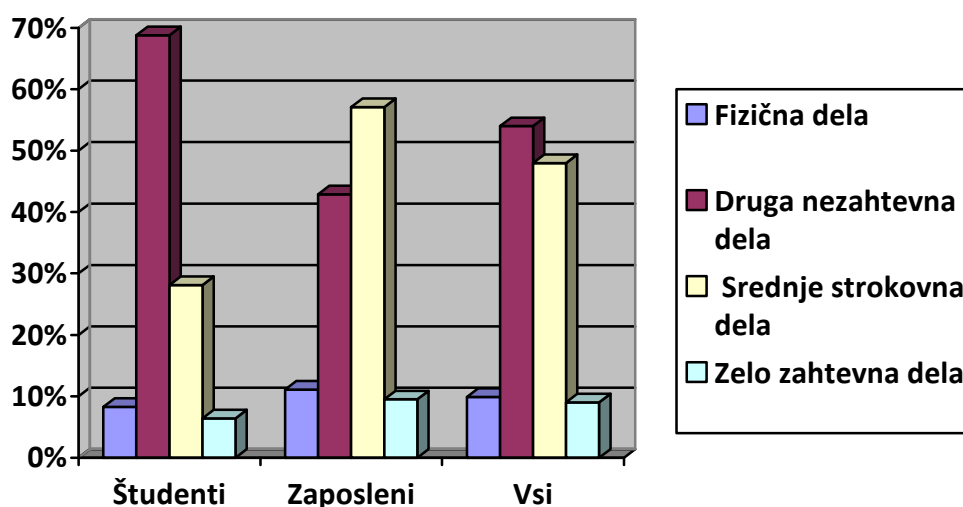

Pri vprašanju o količini dela, ki ga posameznik opravi ali je opravil na teden, so bili zaposleni osredotočeni na zadnji letnik študija. Pri vseh skupinah je bil najbolj pogost odgovor, da delajo (ali so delali) več kot 30 ur tedensko. Vendar pa je velika razlika med študenti in zaposlenimi, kot je vidno na Grafu 8.13. Več kot polovica anketiranih študentov (54,2 %) dela več kot 30 ur na teden, medtem ko je takšnih zaposlenih manj (38,1 %). Skoraj enakovredno sledita odgovora 10 do 20 ur in občasno. Občasno dela 16,7 % študentov in 10 do 20 ur

18,8%. Zaposleni so pogosteje delali občasno, in sicer 22,2 %, 10 do 20 ur pa 15,9 %. Velika razlika pa se ponovno pokaže pri skupini 20 do 30 ur, ker je bil to odgovor pri 19,1 % zaposlenih in le 8,3 % študentov.

Glede na odgovore na vprašanje o času, porabljenem za študentsko delo, se kaže večje število sedanjih študentov, ki delajo več kot 30 ur tedensko. Študentje delajo več ur na teden in imajo slabše povprečje ocen na fakulteti. Pri obeh skupinah je sicer najbolj pogost odgovor več kot 30 ur, vendar pri študentih ta presega polovico.

Graf 8.14: Vrsta študentskega dela

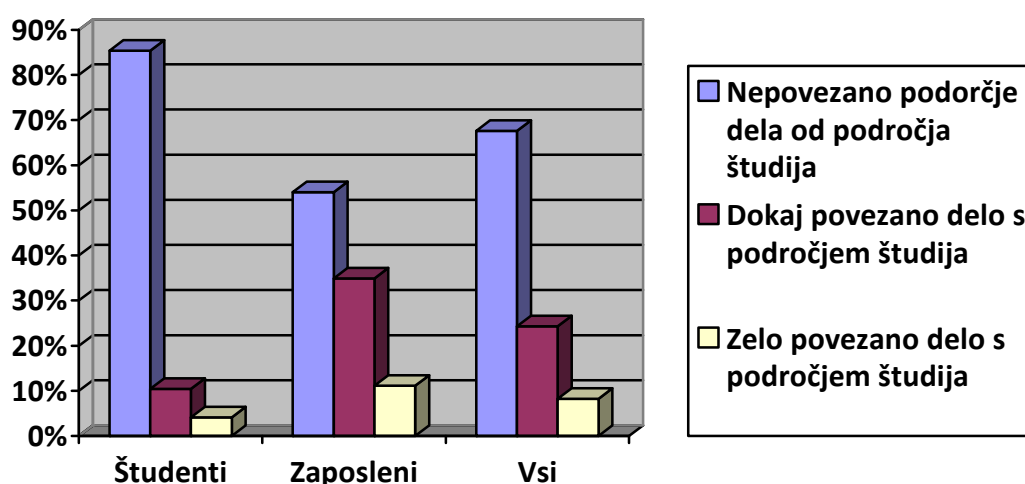

Sledilo je vprašanje o vrsti študentskega dela, ki ga opravljajo oz. so ga opravljali. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov, da ne bi prišlo do dileme v primeru opravljanja več del ali menjave dela. Graf 8.14 prikazuje pogostost posameznih odgovorov zaposlenih in študentov. Pri študentih je najbolj pogost odgovor *druga nezahtevna dela*, kar 33 od 48 študentov je obkrožilo tudi ta odgovor (kar je 68,8 %). Pri študentih sledijo srednje strokovna dela (28,1 %), nato pa fizična dela (8,3 %) in zelo zahtevna dela (6,4 %). Pri zaposlenih pa prevladuje odgovor *srednje strokovna dela*, to vprašanje je obkrožilo 36 od 63 anketirancev (57,1 %), sledijo druga nezahtevna dela (42,9 %), fizična dela (11,1 %) in zelo zahtevna dela (9,5 %). Torej pri vseh skupaj še vedno malenkostno prevladujejo druga nezahtevna dela (54 %), sledijo pa srednje strokovna dela z 48 %.

Kot kaže, sedanji študentje opravljajo več nezahtevnih del, zaposleni pa so kot študentje opravljali več srednje strokovnih del. Torej se, kot kaže, študentska dela pomikajo vedno bolj

v nekvalificirana dela. Je pa res, da je izraz srednje strokovna dela širok pojem in ga posamezniki lahko različno pojmujejo. Na primer, študentsko delo, ko gre za vnos podatkov v računalnik, lahko posameznik uvrsti v nezahtevna dela ali pa v srednje strokovna dela (kot administrativna dela). Lahko pa gre tudi za spreminjanje spomina s časom, saj lahko zaposleni sčasoma precenjujejo svoje delo, ko so bili še študentje.

Graf 8.15: Povezanost študentskega dela s področjem študija

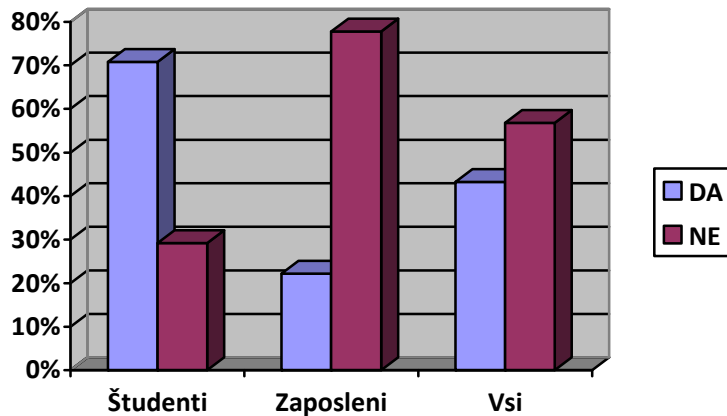

Graf 8.15 prikazuje povezanost študentskega dela s področjem študija. Pri obeh skupinah prevladuje odgovor, da področje dela ni (oziroma ni bilo) povezano s področjem študija. Vendar pa je pri študentih ta odgovor pogostejši kot pri zaposlenih. Kar 41 od 48 študentov je odgovorilo, da njihovo študentsko delo nima povezave s področjem študija (85,4%), 10,4 % študentov je mnenja, da je področje študija dokaj povezano s področjem dela in 4,1 % jih meni, da je njihovo študentsko delo zelo povezano s področjem študija. Pri zaposlenih tudi prevladuje odgovor, da delo ni imelo povezave s področjem študija, tako jih meni dobra polovica (54 %), 34,9 % pa jih meni, da je bilo študentsko delo dokaj povezano s področjem študija. Pri 11,1 % pa je imelo študentsko delo veliko povezavo s področjem študija.

Vprašanje o povezanosti dela s področjem študija potrjuje ugotovitve pri vprašanju o vrsti študentskega dela. Večina študentov je odgovorila, da dela nezahtevna dela, posledično je večina študentov odgovorila tudi, da njihovo delo nima nobene povezave s študijem. Pri zaposlenih pa, čeprav prevladujejo srednje strokovna dela, ta v večini niso imela povezave s

študijem. Je pa res, da je pri zaposlenih tudi delež tistih, ki so imeli delo dokaj povezano s področjem študija, kar velik, to pa bi lahko bilo povezano s srednje strokovnimi deli.

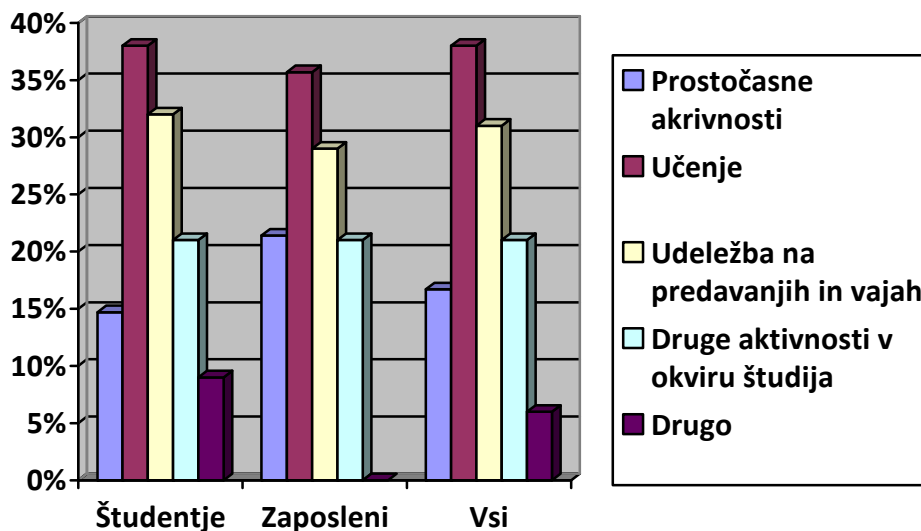
Graf 8.16: Delež oseb, ki jih je študentsko delo kdaj oviralo

Graf 8.16 prikazuje odgovor anketirancev na vprašanje, če jih je študentsko delo kdaj oviralo. Študenti so s 70,8 % odgovorilo z da in 29,2 % z ne, medtem ko je 49 zaposlenih (77,8 %) odgovorilo, da jih študentsko delo ni nikoli oviralo in 22,2 %, da jih je.

Tu se opazi velika razlika med odgovori zaposlenih in odgovori študentov. Zaposlenih študentsko delo v večini ni oviralo pri drugih dejavnostih, medtem ko večina študentov meni, da jih študentsko delo ovira. Razlika v odgovorih je mogoče tako velika zaradi obsežnejšega števila ur, ki jih študentje opravljajo in to posledično lahko vpliva na oviranje drugih dejavnosti.

Graf 8.17: Področja, katera ovira študentsko delo

Graf 8.17 prikazuje odgovore tistih, ki so na vprašanje, ali jih je študentsko delo kdaj oviralo, odgovorili pritrdilno. Sledilo je vprašanje, na katerem področju jih je študentsko delo oviralo. Možnih je bilo več odgovorov. Vseh anketirancev s tem odgovorom je bilo 48, od tega 14 zaposlenih in 34 študentov. Odgovori študentov in zaposlenih so bili podobni. Obe skupini sta najbolj pogost problem izpostavili učenje, študentje z 38,2 % in zaposleni s 35,7 %. Skupno jih je ta odgovor obkrožilo 18 (37,5 % vseh). Sledi odgovor udeležba na predavanjih in vajah, na katerega je skupno odgovorilo 31,2 %, druge aktivnosti v okviru študija (20,8 %) in prostočasne aktivnosti (16,7 %). Pri anketiranih študentih so trije (8,8 %) obkrožili možnost drugo in pripisali svoje komentarje: »nezmožnost ohranjanja partnerskih odnosov« ter »pomanjkanje časa za prostovoljstvo«.

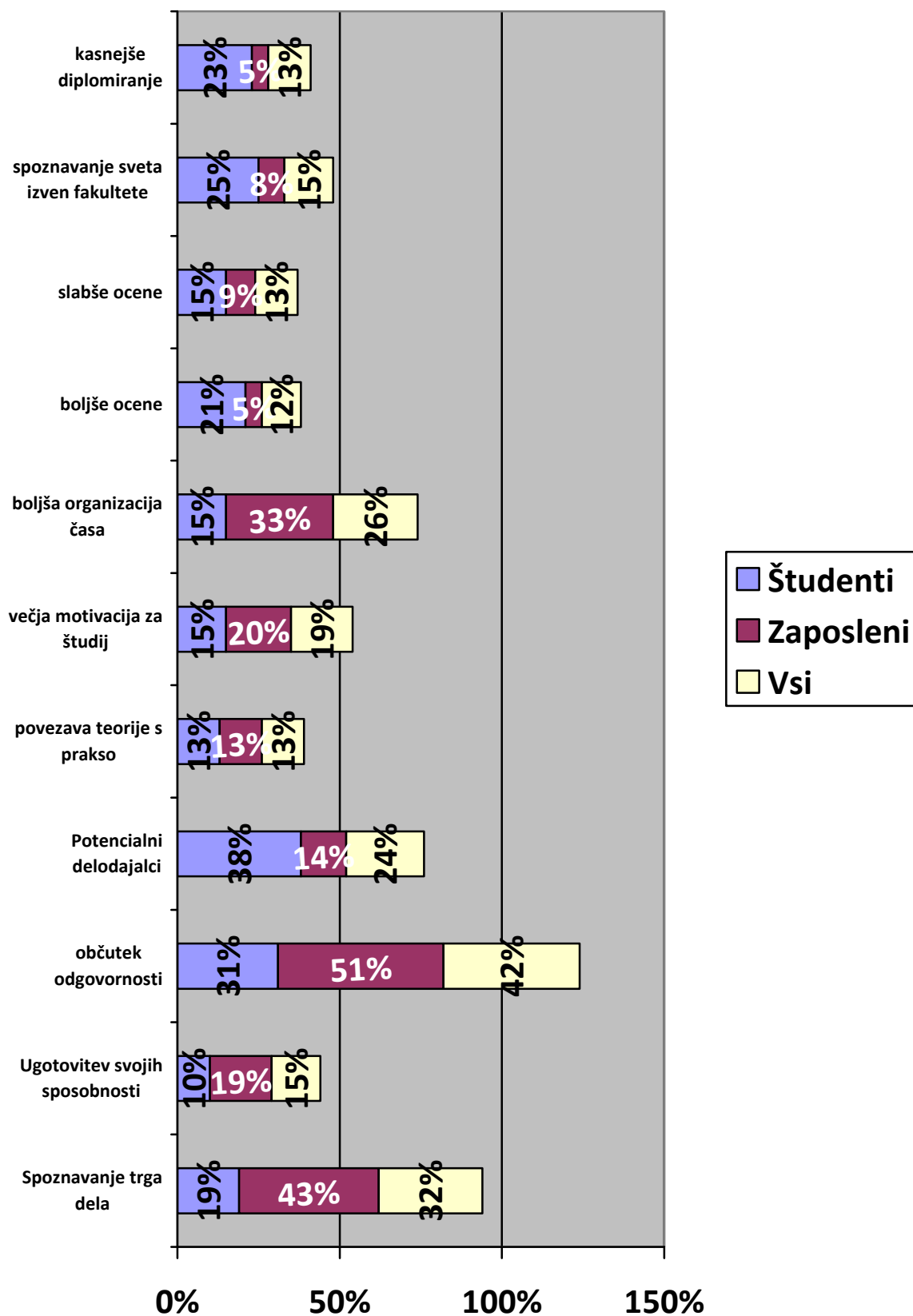
Tiste, ki delo preko študentskega servisa ovira (ali je oviralo), v večjem procentu ovira na področju študija: učenje, udeležba na predavanjih in vajah ter druge aktivnosti, povezane s študijem. Torej pri študentskem delu ne nazaduje toliko kvalitetno preživljanje prostega časa, kakor nazaduje sam proces študija.

Graf 8.18 pa prikazuje odgovore anketirancev na vprašanje, kakšno je njihovo mnenje o posledicah študentskega dela. Anketiranci so lahko obkrožili več odgovorov pri tem vprašanju. Na splošno je bil najbolj pogost odgovor pridobivanje občutka odgovornosti (42 %), nato spoznavanje trga dela (32 %), boljša organizacija časa (26 %), potencialni delodajalci (24 %) in večja motivacija za študij (19 %). Je bila pa kar precejšnja razlika med

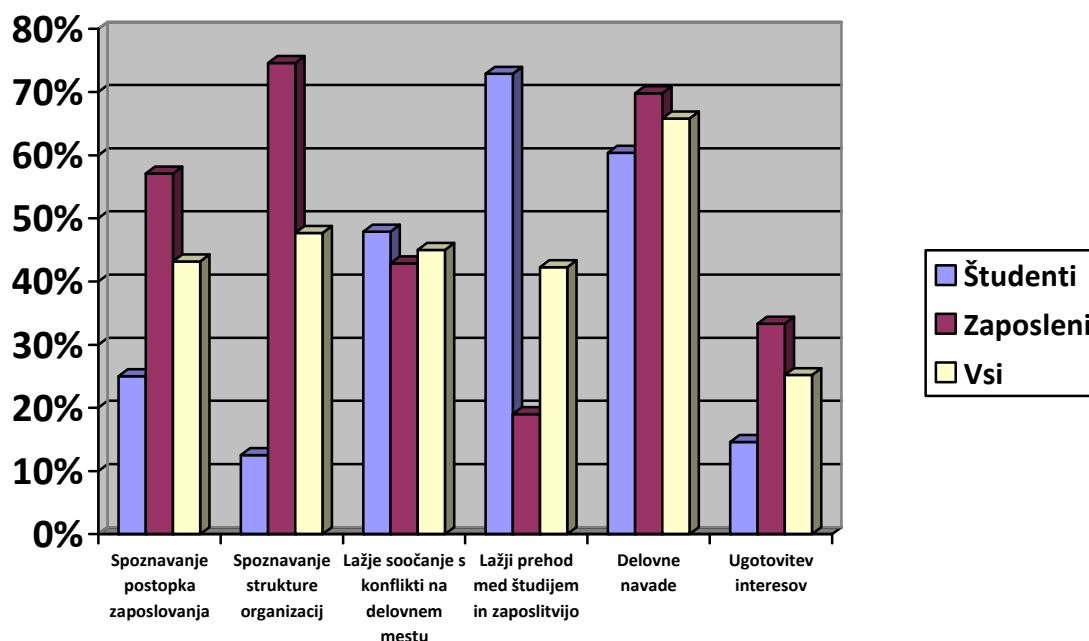
odgovori študentov in odgovori zaposlenih. Študenti so najbolj pogosto odgovarjali, da študentsko delo vpliva na spoznavanje potencialnih delodajalcev (38 %), pridobivanje občutka odgovornosti (31 %), spoznavanje sveta izven fakultete (25 %), kasnejše diplomiranje (23 %) in boljše ocene (21 %). Zaposleni pa so bolj pogosto obkroževali druge odgovore: pridobivanje občutka odgovornosti (51 %), spoznavanje trga dela (43 %), boljša organizacija časa (33 %) in večja motivacija za študij (20 %).

Med vsemi anketiranci je bil pogost odgovor, da študentsko delo prinaša občutek za odgovornost. Glede ostalih odgovorov pa niso bili tako enotni. Glede na to, da so anketirani študentje že v predhodnih vprašanjih bolj pogosto obkrožali odgovore, ki kažejo na negativne posledice študentskega dela, je skladno, da je pogost odgovor tudi kasnejše diplomiranje, medtem ko je bil pri zaposlenih bolj pogost odgovor, da študentsko delo veča motivacijo za študij.

Graf 8.18: Posledice študentskega dela po mnenju anketirancev

Graf 8.19: Vpliv študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje po mnenju anketiranih

Kot je razvidno iz Grafa 8.19, ima veliko odgovorov visok procent strinjanja s strani anketiranih oseb. Vprašanje je omogočalo obkrožanje več odgovorov. Še najmanj so se anketiranci strinjali z odgovorom, da študentsko delo prinese ugotovitev interesov ter tega, kaj bi želeli početi po študiju. Najvišje strinjanje imajo delovne navade. Pri odgovoru, da študentsko delo pripomore k spoznavanju strukture organizacij, so se močno strinjali zaposleni anketiranci, pri študentih pa je bil ta odgovor najmanjkrat obkrožen. Obratno pa se je zgodilo pri odgovoru, da študentsko delo omogoča lažji prehod med študijem in zaposlitvijo, tu so se pogosto strinjali študentje, pri zaposlenih pa je bil to najmanjkrat obkrožen odgovor.

1. Spoznavanje s postopkom iskanja zaposlitve (življenjepis, razgovori, iskanje).

Odgovor je obkrožilo 43 % vseh anketirancev, 25 % od anketiranih študentov in 57 % anketiranih zaposlenih. Omenjeni procenti kažejo na precejšnje strinjanje s trditvijo, vendar pa se zaposleni strinjajo z njo bolj pogosto. Zaposleni so postopek zaposlitve verjetno že izkusili in očitno jih je dobra polovica mnenja, da so jim izkušnje dela preko študentskega servisa pri tem koristile.

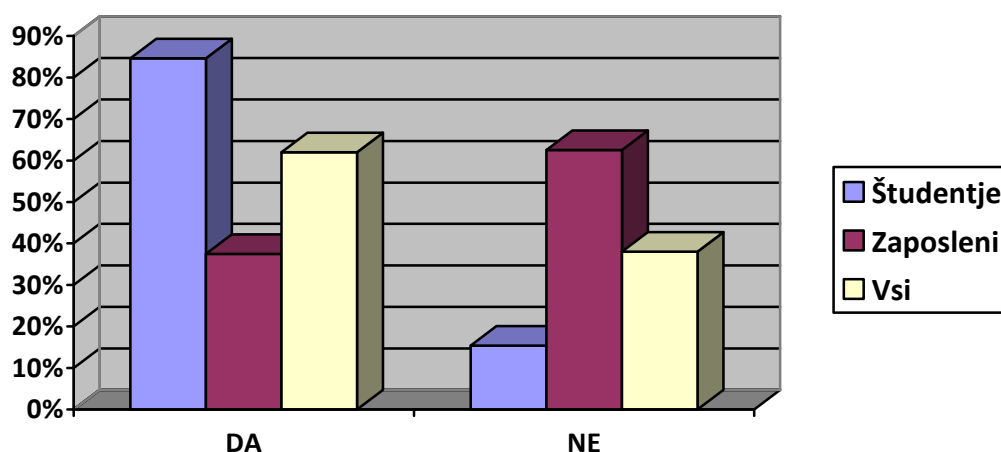
- 2. Spoznavanje strukture organizacij in odnosov v njej (nadrejeni, podrejeni).**
Odgovor je obkrožilo le 12,5 % študentov in kar 75 % zaposlenih. Večina študentov je očitno mnenja, da s študentskim delom ne spozna strukture organizacije in odnosov v njej, medtem ko je večina zaposlenih prepričana ravno nasprotno. Tu si je zagotovo smiselno postaviti vprašanje, zakaj taka razlika v odgovorih. Ali je možno, da so nekdanji delodajalci imeli drugačen odnos do študentov in študentskega dela in so ti bili nekdanj bolj vključeni v organizacijo?
- 3. Lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu.** S tem odgovorom se je strinjalo 48 % študentov in 43 % zaposlenih, 45 % vseh anketiranih. Torej slaba polovica anketiranih meni, da študentsko delo pripomore k lažjemu soočanju s konflikti na delovnem mestu.
- 4. Lažji prehod med študijem in zaposlitvijo.** S tem odgovorom so se večkrat strinjali študentje, kar 73 % jih je obkrožilo ta odgovor. Zaposlenih pa se je s tem odgovorom strinjalo le 19 %.
- 5. Delovne navade.** S tem odgovorom so se veliko strinjali oboji, tako študentje (61 %), kot tudi zaposleni (69 %). Veliko anketirancev je mnenja, da študentsko delo spodbuja delovne navade posameznika in da je to ena od posledic študentskega dela.
- 6. Ugotovitev interesov, kaj bi želeli početi po študiju.** To vprašanje je obkrožilo 25 % vseh anketirancev, 33 % vseh zaposlenih in 15 % vseh študentov. Ta trditev je bila od vseh najmanjkrat obkrožena.

Z zgoraj omenjenim vprašanjem sta se obe anketi zaključili. Glede na rezultate anket, ki postavljajo določena vprašanja, sem se odločila, da naredim še dve primerjavi med podatki, ki sem jih zbrala.

Graf 8.20 prikazuje primerjavo tistih anketiranih, ki so pri tedenskem obsegu študentskega dela obkrožili odgovor »več kot 30 ur.« Takih je bilo skupaj 50, 26 študentov in 24 zaposlenih. Naredila sem primerjavo, koliko od tistih, ki delajo (ali so delali) med študijem z delovnim časom, ki je obsežnejši od 30 ur tedensko, jih meni, da jih študentsko delo ovira (ali je oviralo). Anketirani študenti so kar v 84,6 % menja, da jih študentsko delo ovira in le 15,4 % jih meni da ne. Anketirani zaposleni pa so v 37,5 % odgovorili, da jih je študentsko

delo oviralo in v 63,5 % da ne. Zopet se pokaže neskladje odgovorov med zaposlenimi in študenti. Je pa med vsemi zaposlenimi, ki so obkrožili odgovor, da jih je študentsko delo oviralo, 64,3 % tistih, ki so delali več kot 30 ur.

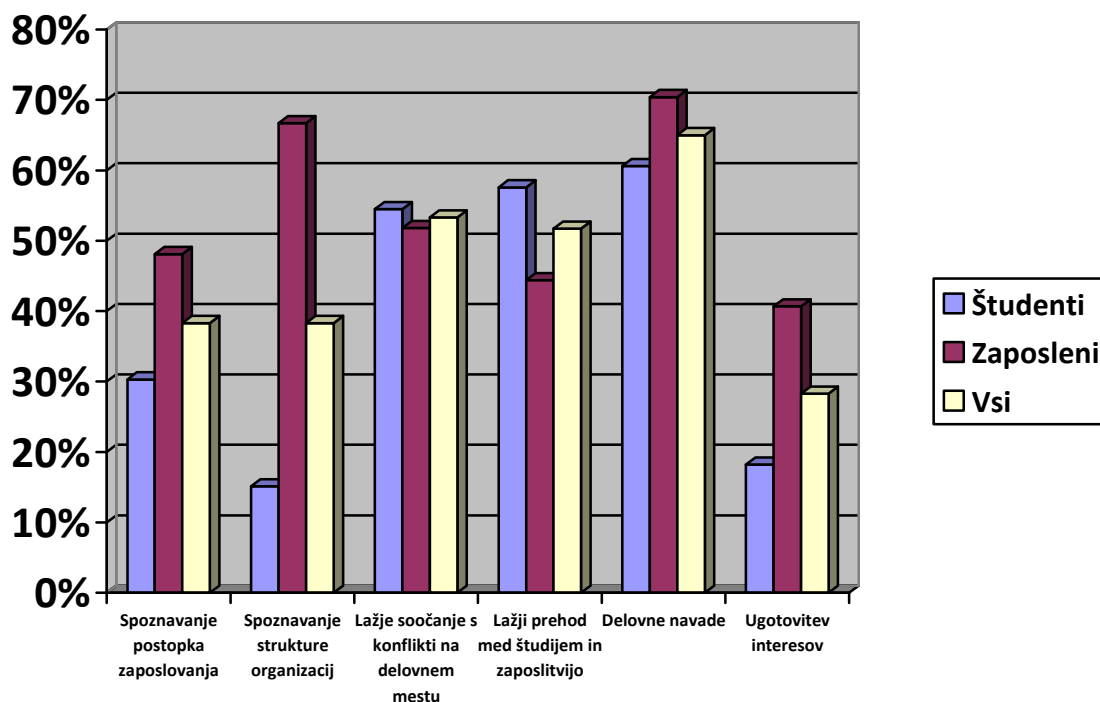
Graf 8.20: Primerjava anketirancev z največjim obsegom študentskega dela in njihovim mnenjem o oviranju študentskega dela

Da ugotovim vpliv nekvalificiranega študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje, sem v Grafu 8.21 upoštevala odgovore na vprašanje o vplivu študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje tistih, ki opravljajo ali so opravljali nezahtevna študentska dela. Odgovor je obkrožilo skupaj 60 anketiranih, 33 študentov in 27 zaposlenih. Tako so v nadaljevanju upoštevani odgovori teh 60 anketiranih študentov in zaposlenih.

Tudi pri tistih, ki so opravljali ali sedaj opravljajo nekvalificirana študentska dela, je bil pogost odgovor »delovne navade«. V primerjavi z vsemi zaposlenimi, so tisti, ki so opravljali nekvalificirana dela, pogosteje obkroževali, da jim je to omogočilo lažji prehod med študijem in zaposlitvijo.

Graf 8.21: Vpliv študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje po mnenju tistih, ki so opravljali ali opravljajo nekvalificirana študentska dela

1. **Spoznavanje s postopkom iskanja zaposlitve.** Ta odgovor je obkrožilo 30,3 % študentov in 48,1 % zaposlenih. Torej se s to trditvijo strinja več zaposlenih kot študentov, vendar pa je delež študentov, ki so obkrožili možnost, da študentsko delo pripomore k spoznavanju postopka iskanja zaposlitve, pri tistih, ki opravljajo nekvalificirana dela, višji, kot pri vseh študentih.
2. **Spoznavanje strukture organizacij in odnosov v njej.** Ta odgovor je obkrožilo 38,3 % vseh (od 60 anketiranih, ki opravljajo ali so opravljali nezahtevna študentska dela). Zopet je višji odstotek pri zaposlenih, 66,7 % se je strinjalo s tem odgovorom, študentov pa le 15,1 %. Tu se je v primerjavi z vsemi odgovori v Grafu 8.19 delež študentov malenkostno dvignil in delež zaposlenih upadel. Vendar kot kaže tudi pri tistih, ki opravljajo ali so opravljali nezahtevna študentska dela, velika razlika med mnenjem zaposlenih in mnenjem študentov.
3. **Lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu.** Odgovor je obkrožilo 53,3 % vseh. Od študentov, ki opravljajo nezahtevna študentska dela, se je 54,4 % strinjalo s tem

odgovorom in od zaposlenih, ki so opravljali nezahtevna študentska dela, se je 51,8 % strinjalo z odgovorom. Tu so si zaposleni in študenti kar enotni, dobra polovica je mnenja, da je lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu posledica študentskega dela.

4. **Lažji prehod med študijem in zaposlitvijo.** S to trditvijo se strinja 57,6 % študentov in 44,4 % zaposlenih. Tu je opazna velika razlika pri zaposlenih med vsemi zaposlenimi in samo tistimi, ki so opravljali nekvalificirana študentska dela. Še več, vsi od zaposlenih, ki so obkrožili omenjeni odgovor, so opravljali nezahtevna študentska dela.
5. **Delovne navade.** Tu se rezultati precej podobni skupnim rezultatom. Tudi tu je razvidno visoko strinjanje, saj je 60,6 % študentov odgovorilo s tem odgovorom in 70,4 % zaposlenih.
6. **Ugotovitev interesov, kaj bi želeli početi po študiju.** Z odgovorom se strinja 18,2 % študentov in 40,7 % zaposlenih. Odgovor je bil najmanjkrat obkrožen tako pri vseh anketiranih, kot tudi pri tistih ki opravljajo ali so opravljali nekvalificirana študentska dela. Kakorkoli, procent zaposlenih, ki so opravljali omenjena študentska dela, se je precej zvišal v primerjavi z vsemi zaposlenimi.

8.3 UGOTOVITVE IN OMEJITVE

Rezultati ankete zagotovo na nekaterih področjih odpirajo nova vprašanja. Prvo in največje je, zakaj je ponekod velika razlika med odgovori zaposlenih in odgovori študentov. Možno je, da se je sama narava študentskih del spremenila. Današnji študentje opravljajo manj zahtevna dela in so manj vključeni v organizacije, kjer delajo. Druga možnost je, da je razlika v perspektivi med zaposlenimi in študenti zaradi večjih delovnih izkušenj na različnih delovnih področjih. Tako lažje ocenijo, katere lastnosti so pomembne za nadaljnje zaposlovanje. In nazadnje lahko pogledamo še v današnji čas, različnim generacijam pripadajo bodisi zaposleni bodisi študentje in posledično zagovarjajo različne vrednote. Tu pa je potrebno omeniti še negotov položaj mladih, težje je razmišljati o vplivu študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje, če so prepričani, da delovnih mest preprosto ni.

Strnjeno bi lahko povzela ugotovitve raziskave v sledeče točke:

1. Kar 88 odstotkov anketiranih opravlja ali pa je opravljal različna študentska dela. Menim, da omenjeni delež ni možno prenesti na celotno populacijo, saj so nekatere osebe, ki niso opravljal študentskih del, zavrnilo sodelovanje v anketi.
2. Večina anketiranih opravlja ali je opravljal študentska dela več kot 30 ur tedensko. Opazno je tudi naraščanje števila ur pri sedanjih študentih v primerjavi z zaposlenimi, ki so nekdanje delali preko študentskega servisa.
3. Pri vrsti študentskih del prevladujejo nezahtevna dela in srednje strokovna dela. Opazno je povečano število nezahtevnih del pri sedanjih študentih in zmanjšanje srednje strokovnih del. Študentska dela se torej pomikajo vedno bolj k nekvalificiranim.
4. Študentska dela študentov in zaposlenih v večini nimajo povezave s področjem študija. Vendar pa je pri zaposlenih višji procent tistih študentskih del, ki so imeli vsaj delno povezavo s področjem študija. Torej, sedanji študentje so pri svojem začasnem delu še manjkrat deležni povezave s študijem.
5. Zaposlenih študentsko delo v večini ni oviralo, medtem ko večina študentov meni, da jih študentsko delo ovira, največ pri študijskih dejavnostih (učenje, udeležba na predavanjih in vajah). Tisti, ki delajo ali so delali več kot 30 ur tedensko, so bolj pogosto mnenja, da jih študentsko delo ovira.
6. Študentsko delo vpliva na večji občutek za odgovornost, boljšo organizacijo časa, spoznavanje potencialnih delodajalcev, večjo motivacijo za študij in tudi na kasnejše diplomiranje.
7. Študentsko delo vpliva na nadaljnje zaposlovanje tako, da osebe že prej spoznajo postopek zaposlovanja in organizacijo ter organizacijske odnose, prav tako jim to omogoča lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu, lažji prehod med študijem in zaposlitvijo, izboljša posameznikove delovne navade, posameznik pa lahko tudi ugotovi, kaj želi delati po študiju.

Kljub vsem ugotovitvam pa sem opazila tudi pomanjkljivosti:

- Večina študentov študira na področju družbenih ved, kar pomeni, da rezultati, ki sem jih pridobila z anketo, verjetno veljajo za študente s področja družbenih ved, ne nujno pa za vse študente.
- Zaposleni so odgovarjali za študentsko delo, ki so ga opravljali v zadnjem letniku študija. Absolventi so lahko delali več kot preostala leta.
- Vplivi študentskega dela lahko vplivajo različno in z različno intenzivnostjo na vsakega posameznika posebej. Ker gre velikokrat tudi za področja, kjer ima velik vpliv značaj, vrednote in kulturna pogojenost, je težko sklepati zagotovo o vplivu študentskega dela kot o enodimenzionalnem procesu.

9 SKLEP

Študentsko delo je specifičen pojav v Sloveniji. S svojimi edinstvenimi lastnosti ustvarja veliko problematiko in veliko priložnosti na trgu delovne sile. Ni skrivnost, da je ureditev dela študentov, kakršna je sedaj v Sloveniji, nujno potrebna reforme in izboljšav. Ni pa vedno tako očitno in jasno, da lahko prinaša tudi pozitivne posledice.

Prvič, študentsko delo omogoča študij tudi tistim posameznikom, ki so iz manj premožnih družin. Dejstvo je, da idealno tipske situacije socialnih položajev nikoli ne bo, študentsko delo pa lahko deluje kot nekakšen korektiv, ki omogoča študij vsem. Seveda je tu potrebno odmisлити vse zlorabe, ki so mogoče s takšno ureditvijo študentskega dela.

Drugič, večina študentov opravlja nezahtevna študentska dela. Ta jim sicer ne prinašajo delovnih izkušenj, ki bi teorijo povezala s prakso ali pa bi to bila lahko njihova prva praksa. Se pa tako posamezniki že v času študija spoznajo z nekaterimi postopki in situacijami, ki jim kasneje pridejo nasproti in jih prepoznajo kot že znane.

Odgovornost in organizacija časa sta prvi dve lastnosti, ki sta nujni, če posameznik želi kombinirati študij in delo. Da posameznik uspešno opravlja študij, poleg tega pa še dela, si mora organizirati čas tako, da oboje zadovoljivo opravi. Kot sem ugotovila s pomočjo literature, študent porabi za delo tisti čas, ki bi ga v nasprotnem primeru porabil za neproduktivne aktivnosti, kot je gledanje televizije – to velja do določene količine opravljenih

ur dela. Uspešna organizacija časa pa je večšina, ki posamezniku zagotovo koristi za nadaljnje izobraževanje, saj se vedno bolj čuti potreba po nenehnem izobraževanju ali za usklajevanje družine in zaposlitve.

Spoznavanje trga dela, je tudi ena izmed posledic študentskega dela. Prvič, poznavanje trga dela se lahko pokaže kot kompetentna prednost pri prvem zaposlovanju in drugič, trg dela zna biti krut do posameznika, sploh če ima človek idealistična pričakovanja, preden stopi vanj. S študentskim delom se ta prehod nekoliko zabriše in oseba lahko spozna tudi področje izven sveta fakultete. Tu pa lahko posameznik tudi ugotovi, katero področje ga veseli.

Ko študent dela med študijem, stopa v organizacije, prepozna klimo in odnose v posamezni organizaciji, sooča se s prvimi konflikti na delovnem mestu. Oboje je lahko zelo pozitivna izkušnja za nadaljnje delo, saj so konflikti vsakodnevni pojav v organizacijah in posameznika predhodna podobna situacija lahko naredi bolj prilagodljivega.

Tretjič, študentsko delo lahko pozitivno vpliva tudi na študij. Zviša lahko povprečje ocen, da večjo motivacijo za študij. Pri nekvalificiranem delu – študij lahko dobi tudi drugo plat smisla: študentsko delo je za sedaj, vendar študij opravlja zato, da takega dela ne bo vedno opravljal.

Četrtič, študentsko delo lahko pozitivno vpliva na psihično stanje, moralne standarde, boljše presojo in kritično mišljenje.

Kakorkoli pa se tako iz literature kot tudi iz empiričnega dela kaže, da vse te posledice pridejo z nekim pogojem: da študentskega dela ni preveč. Literatura najbolj pogosto omenja omejitve 20 ur na teden, to je nekakšna ločnica med tem, da ima študentsko delo pozitiven vpliv in tem, da dobi negativne plati. Tudi anketa je jasno pokazala, da tisti, ki delajo več, bolj čutijo oviranje dela pri študiju.

Tako pridemo do negativnih posledic, ki jih ima lahko študentsko delo: slabše ocene in posledično slabše povprečje ocen, kasnejše diplomiranje in na koncu opustitev študija. Pride lahko tudi do zlorabe študentskega dela in neplačevanja s strani delodajalcev.

In na koncu, vplivi študentskega dela so zelo relativni, ker so zelo pogojeni. Pogojeni so s samo osebnostjo posameznika, značajem, moralnimi vrednotami in tudi s sposobnostmi posameznika. Kot omenjeno, je pogojeno tudi s količino dela. In dejstvo je, da trenutni študentje delajo preveč.

Torej, literatura in anketa sta mi omogočili, da lahko potrdim svojo hipotezo, da študentsko delo pozitivno vpliva na nadaljnje zaposlovanje. Vendar pa moram dodati, da ob pravih pogojih, predvsem ob pravi količini študentskega dela.

10 LITERATURA

1. Cheng, David. 2004. *To Work or not to Work: The Impact of Work on Students' College Experience*. Dostopno prek: http://ocair.org/files/presentations/Paper2003_04/forum2004/DavidCheng.pdf (8. julij 2013).
2. *Evrosutudent 2013*. Dostopno prek: <http://www.eurostudent-2013.si/> (15. avgust 2013).
3. Halsey, Guy. *Employability Mini Report: NUS/HSBC Students Report*. 2008. Dostopno prek: [https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:RD1d8k7BW2UJ:www.nus.org.uk/PageFiles/350/Employability%2520Mini%2520Report%2520October%25202008%2520-%2520Final%2520\(2\).doc+impact+of+student+employment&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEEShXMPIeaJULbvPBMqF10OVFBipwr_XAQMsTIPstWk9M6iAJ46HrSlm5IuqGVXBzs6j8pnOkTIyreFQQyC5nLLoRL8q649OypJyVB_4BD8KuYbd4Q_LWH03mH1NguFZs1yS7mTN&sig=AHIEtbQ7x77HC7wbDwqH5XyG7qg0ZzHghQ&pli=1](https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:RD1d8k7BW2UJ:www.nus.org.uk/PageFiles/350/Employability%2520Mini%2520Report%2520October%25202008%2520-%2520Final%2520(2).doc+impact+of+student+employment&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEEShXMPIeaJULbvPBMqF10OVFBipwr_XAQMsTIPstWk9M6iAJ46HrSlm5IuqGVXBzs6j8pnOkTIyreFQQyC5nLLoRL8q649OypJyVB_4BD8KuYbd4Q_LWH03mH1NguFZs1yS7mTN&sig=AHIEtbQ7x77HC7wbDwqH5XyG7qg0ZzHghQ&pli=1) (8. julij 2013).
4. Hammond, Shawn. 2006. *Effects of Employment on Student Academic Success*. *BYU Employment Services*. Dostopno prek: [Byu.edu](http://www.byu.edu).
5. Joensen, Juanna Schroter. 2007. *Academic and Labor Market Success: The Impact of Student Employment, Abilities, and Preferences*. Dostopno prek: http://www.iza.org/conference_files/TAM_08/joensen_j2613.pdf (8. julij 2013).
6. Krajnc, Darko. 2007. *Študentsko delo in zaposlovanje mladih*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Lederman, Doug. 2009. *The Impact of Student Employment*. Dostopno prek: <http://www.insidehighered.com/news/2009/06/08/work#ixzz1zTSoQDWT> (8. julij 2013).
8. Orszag, Jonathan M., Peter R. Orszag in Diane M. Whitmore. 2001. *Learning and Earning: Working in College*. Dostopno prek: <http://www.brockport.edu/career01/upromise.htm> (8. julij 2013).

9. Svetlik, Ivan, Jože Glazer, Alenka Kajzer in Martina Trbanc. 2002. *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. *Študentska organizacija Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.studentska-org.si> (15. avgust 2013).
11. --- 2007. *Raziskava Evrostudent SI 2007*. Dostopno prek: <http://www.studentska-org.si/dokumenti/EvrostudentSI2007.pdf> (15. avgust 2013).
12. --- 2010. *Raziskava Evrostudent SI 2010*. Dostopno prek: <http://www.studentska-org.si/dokumenti/EvrostudentSI2010.pdf> (15. Avgust 2013).
13. Šušteršič, Janez, Bojan Nastav in Tanja Kosi. 2010. *Ekonomski vidiki študentskega dela*. Univerza na Primorskem: Fakulteta za menedžment Koper.
14. Tuttle, Tina, Jeff McKinney in Melanie Rago. 2005. *College Students Working: The Choice Nexus. Bloomington: Indiana Project on Academic Success*. Dostopno prek: indiana.edu (19. julij 2013).

PRILOGI

PRILOGA A: ANKETA ŠTUDENTI

Moje ime je Petra Šeme, sem študentka na Fakulteti za družbene vede, smer Sociologija-kadrovski menedžment in v okviru izdelave diplomske naloge, z naslovom Pomen dela študentov na njihovo nadaljnje zaposlovanje, delam anketo o vplivu študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje. Anketa je anonimna. Za odgovore se Vam že vnaprej zahvaljujem.

1. SPOL:

- moški
- ženski

2. STAROST: _____

3. LETNIK ŠTUDIJA

- Prvi letnik
- Drugi letnik
- Tretji letnik
- Četrty letnik

4. PODROČJE ŠTUDIJA

- **Izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev**
- **Umetnost in humanistika**
- **Družbene, poslovne, upravne in pravne vede**
- **Naravoslovje, matematika in računalništvo**
- **Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo**
- **Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterinarstvo**
- **Zdravstvo in sociala**
- **Storitve**
- **Neopredeljeno po širokem področju**

5. ALI POLEG ŠTUDIJA OPRAVLJATE (ali ste opravljali) TUDI DELO PREKO ŠTUDENTSKEGA SERVISA (študentsko delo)?

- Da
- Ne

Če ste na vprašanje odgovorili pritrdilno, nadaljujte z anketo. Če ste odgovorili z ne, se vam zahvaljujem za sodelovanje.

6. KAKŠNO POVPREČJE OCEN IMATE?

- 6,0 – 6,9
- 7,0- 7,9
- 8,0 – 8,9
- 9,0- 10

7. KOLIKO UR NA TEDEN PORABITE ZA ŠTUDENSKO DELO?

- 1 – 10
- 10 – 20
- 20-30
- Več kot 30
- Delam priložnostno in med počitnicami.

8. KAKŠNO VRSTO ŠTUDENTSKEGA DELA OPRAVLJATE?

- Fizična dela
- Druga nezahtevna dela
- Srednje strokovna dela
- Zelo zahtevna strokovna dela

9. ALI JE VAŠE PODROČJE DELA POVEZANO S PODROČJEM ŠTUDIJA?

- Popolnoma drugo področje dela od področja študija
- Dokaj povezano področje dela s področjem študija
- Področje dela je zelo povezano s področjem študija

10. ALI SE VAM ZDI, DA VAS ŠTUDENSKO DELO KDAJ OVIRA?

- Da
- Ne

ČE DA, PRI ČEM?

- Prostočasovne aktivnosti
- Učenje
- Udeležba na predavanjih in vajah
- Druge aktivnosti v okviru študija
- Drugo:

11. KATERE OD POSLEDIC ŠTUDENSKEGA DELA, PO VAŠEM MNENJU

DRŽIJO (obkrožite tiste odgovore, za katere menite, da držijo)?

- Spoznavanje trga dela
- Ugotovitev svojih zmožnosti in sposobnosti
- Pridobitev občutka odgovornosti
- Spoznavanje potencialnih delodajalcev
- Povezovanje teoretskega znanja s prakso
- Večja motivacija za študij
- Boljša organizacija s časom
- Boljše ocene/povprečje
- Slabše ocene/ povprečje
- Spoznavanje sveta izven fakultete
- Kasnejše diplomiranje
- Drugo: -

12. ALI IMA PO VAŠEM MNENJU DELO, KI GA OPRAVLJATE KOT ŠTUDENT KAKŠEN VPLIV NA NADALJNJE ZAPOSLOVANJE (obkrožite odgovore, ki se vam zdijo resnični)?

- Spoznavanje s postopkom iskanja zaposlitve (življenjepis, razgovori, iskanje)
- Spoznavanje strukture organizacij in odnosov v njej (nadrejeni, podrejeni)
- Lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu
- Lažji prehod med študijem in zaposlitvijo
- Delovne navade
- Ugotovitev interesov, kaj bi želeli početi po študiju
- Drugo:

PRILOGA B: ANKETA ZAPOSLENI

Moje ime je Petra Šeme, sem študentka na Fakulteti za družbene vede, smer Sociologija-kadrovski menedžment in v okviru izdelave diplomske naloge, z naslovom Pomen dela študentov na njihovo nadaljnje zaposlovanje, delam anketo o vplivu študentskega dela na nadaljnje zaposlovanje. Anketa je anonimna. Za odgovore se Vam že vnaprej zahvaljujem.

13. SPOL:

- moški
- ženski

14. STAROST:

- Do 30 let
- 30- 40 let
- 40-50 let
- Več kot 50

15. IZOBRAZBA

- Visoka šola
- Višja šola
- Univerzitetni študij
- Magisterij
- Doktorat

16. ALI STE POLEG ŠTUDIJA OPRAVLJALI TUDI DELO PREKO ŠTUDENTSKEGA SERVISA (študentsko delo)?

- Da
- Ne

Če ste na vprašanje odgovorili pritrdilno, nadaljujte z anketo. Če ste odgovorili z ne, se vam zahvaljujem za sodelovanje.

17. KAKŠNO POVPREČJE OCEN STE IMELI NA FAKULTETI?

- 6,0 – 6,9
- 7,0- 7,9
- 8,0 – 8,9
- 9,0- 10

18. KOLIKO UR NA TEDEN STE PORABILI ZA ŠTUDENSKO DELO V ZADNJEM LETNIKU ŠTUDIJA?

- 1 – 10
- 10 – 20
- 20-30
- Več kot 30
- Delal sem priložnostno in med počitnicami.

19. KAKŠNO VRSTO ŠTUDENSKEGA DELA STE OPRAVLJALI?

- Fizična dela
- Druga nezahtevna dela
- Srednje strokovna dela
- Zelo zahtevna strokovna dela

20. ALI JE BILO VAŠE PODROČJE DELA POVEZANO S PODROČJEM ŠTUDIJA?

- Popolnoma drugo področje dela od področja študija
- Dokaj povezano področje dela s področjem študija
- Področje dela je zelo povezano s področjem študija

21. ALI SE VAM ZDI, DA VAS JE ŠTUDENSKO DELO KDAJ OVIRALO?

- Da
- Ne

ČE DA, PRI ČEM?

- Prostočasovne aktivnosti
- Učenje
- Udeležba na predavanjih in vajah
- Druge aktivnosti v okviru študija
- Drugo:

22. KATERE OD POSLEDIC ŠTUDENTSKEGA DELA, PO VAŠEM MNENJU DRŽIJO (obkrožite tiste odgovore, za katere menite, da držijo)?

- Spoznavanje trga dela
- Ugotovitev svojih zmožnosti in sposobnosti
- Pridobitev občutka odgovornosti
- Spoznavanje potencialnih delodajalcev
- Povezovanje teoretskega znanja s prakso
- Večja motivacija za študij
- Boljša organizacija s časom
- Boljše ocene/povprečje
- Slabše ocene/ povprečje
- Spoznavanje sveta izven fakultete
- Kasnejše diplomiranje
- Drugo: -

23. ALI IMA PO VAŠEM MNENJU DELO, KI STE GA OPRAVLJALI KOT ŠTUDENT KAKŠEN VPLIV NA NADALJNJE ZAPOSLOVANJE (obkrožite odgovore, ki se vam zdijo resnični)?

- **Spoznavanje s postopkom iskanja zaposlitve (življenjepis, razgovori, iskanje)**
- **Spoznavanje strukturo organizacij in odnosov v njej (nadrejeni, podrejeni)**
- **Lažje soočanje s konflikti na delovnem mestu**
- **Lažji prehod med študijem in zaposlitvijo**
- **Delovne navade**
- **Ugotovitev interesov, kaj bi želeli početi po študiju**
- **Drugo:**
